

Dood Spoor

Kees Niestadt

DOOD SPOOR

Kees Niestadt

© *Copyright Kees Niestadt, 2016*

home.kpn.nl/kees.niestadt

16 augustus 1896

Bij het kleine tramstation aan de rand van de stad was de stoomtram naar zee juist aangekomen. Het zwarte, rechthoekige locomotiefje blies sissend nog wat stoom af en verspreidde een zwavelachtige kolengeur, terwijl de conducteur de deuren van de drie tramrijtuigen opende.

Er was veel publiek op deze stralende zomerdag, aangelokt door de bijna egaal blauwe lucht met een paar witte wolkjes, en het lichte briesje dat een aangename zeelucht verspreidde, zolang die niet overstemd werd door de rook.

De dames waren gehuld in lange, witte zomerjurken met bijpassende hoedjes, sommigen van hen voorzien van een witte parasol. De meeste heren droegen platte strohoeden, als enige concessie aan het zomerweer; verder waren ze gehuld in donkergekleurde pakken. En de kinderen, op z'n zondags uitgedost als kleine volwassenen, en voorzien van emmertjes, schepjes en andere strandbenodigdheden, konden niet wachten om de wagons te bestormen.

Tenslotte had iedereen een plekje in de tram gevonden. De conducteur sloot de deuren en blies krachtig op een fluitje, waarop locomotief en wagons zich moeizaam in beweging zetten.

Na nog maar enkele meters gereden te hebben remde de machinist plotseling krachtig. Terwijl de wagons schokkend tot stilstand kwamen brak een lichte paniek uit onder de passagiers. Veel dames slaakten een gillette van schrik, en sommige kleinere kinderen begonnen te huilen.

Een paar ondernemende heren sprongen uit de wagons. Daar wachtte hun een hoogst merkwaardig schouwspel. Naast de locomotief stonden de conducteur, de machinist en de stoker verbijsterd te staren naar iets onduidelijks, op de rails vlak voor

de tram. Het leek op een stellage van buizen en planken, maar maakte een onwerkelijke indruk doordat het in een vreemde, groene waas was gehuld.

De machinist was nogal van zijn stuk en stamelde dat deze verschijning zomaar uit de lucht was komen vallen. De conducteur en een paar passagiers, wat doortastender, stapten op de rare stellage af om een nader onderzoek in te stellen. Maar op dat moment wachtte hun een volgende verrassing. Het hele geval loste in de lucht op, zonder een spoor na te laten.

Enkele minuten was de hele groep sprakeloos. Toen nam de conducteur het woord.

“Heren, we zijn allen getuige geweest van een bizar voorval, mogelijk een luchtspiegeling of iets dergelijks. Ik stel voor dat we hierover verder zwijgen; men zou anders aan onze geestelijke vermogens kunnen gaan twijfelen.”

Daar was iedereen het mee eens, en even later vervolgde het trammetje sissend en puffend zijn weg.

Overigens bleek het voorval later toch uit te lekken. Maar veel aandacht kreeg de zaak niet. In een klein berichtje in een plaatselijke krant werd gesproken over een luchtspiegeling, die wat paniek had veroorzaakt.

I

Juli 2016

Met een lichte tegenzin zette hij zijn fiets in de stalling, en ging het redactiekantoor binnen. Zoals gewoonlijk hing er de vage geur van papier, drukinkt en koffie, die je de laatste restjes werklust ontnam.

Martin deed dit werk nu al jaren. Veel te lang, had hij al vaak bedacht. Ooit was hij bij deze plaatselijke krant begonnen, dromend van een succesvolle carrière. Een overstap naar een groot landelijk dagblad, en uiteindelijk specialist worden op het een of andere gebied. Wetenschapsredacteur, dat leek hem wel wat.

Maar het was er allemaal niet van gekomen. Zo best ging het niet in de krantenwereld, en zijn gezin met twee opgroeiende dochters vroeg heel wat van zijn energie. De gezondheid van zijn vrouw was nooit optimaal geweest, zodat veel op hem neerkwam. Wat hij overigens met liefde en plezier had gedaan, want hij hield veel van haar, en had alles over voor zijn dochters.

Gewoontegetrouw stopte hij bij de koffieautomaat. Met zijn gedachten heel ergens anders, zodat hij pas na een stuk of vijf verkeerde knopjes te hebben ingedrukt, het bekertje met de gewenste inhoud kreeg.

Het was al weer vier jaar geleden, mijmerde hij, dat zijn vrouw was overleden. Het was een heel zware tijd geweest, maar ze hadden zich er met z'n drieën doorheen geslagen.

Hij had zich in die periode weleens zorgen gemaakt over zijn oudste dochter, Marieke. Ogenschijnlijk hield ze zich flink. Met een groot plichtsbesef probeerde ze het huishouden zo

goed mogelijk te runnen. Martin verlangde dat helemaal niet van haar, en drong er regelmatig op aan dat ze meer tijd voor zichzelf moest nemen. Het was dan ook een pak van zijn hart toen ze op een dag met haar eerste vriendje thuiskwam.

Toen de kinderen op zichzelf waren gaan wonen dreigde er opnieuw een zwart gat te ontstaan. Daar zat hij, als vijftigjarige in een leeg huis. Maar gelukkig had hij dat al gauw opgevuld door zich in allerlei nieuwe dingen te gaan verdiepen. De wereld had veel interessants te bieden, als je je ogen er maar voor open hield.

“Wat sta jij te dromen, Martin? Gaat het wel goed?”

De hoofdredacteur was juist de gang op komen lopen, en keek hem een beetje bezorgd aan.

“Huh, wat ... Sorry, ik zag je niet aankomen. Ik was even in gedachten. Nee hoor, het gaat best goed, zoals altijd naar omstandigheden natuurlijk. En met jou?”

“Afgezien van die verrekte zomertijd, prima. Het nieuws ligt niet voor het oprapen en het is elke dag weer een hele klus om dat krantje van ons vol te krijgen.”

Martin kon goed met hem opschieten, maar in tijden van weinig nieuws was de hoofdredacteur vaak niet te genieten.

“Is het weer zo erg vandaag?”

“Nee hoor, er gebeurt van alles. In de Hoofdstraat zijn twee fietsers op elkaar gebotst, de burgemeester is op bezoek geweest bij een honderdjarige mevrouw, en aan de Zeevoortseweg is een schuurtje afgebrand.”

Hij schudde misnoegd het hoofd.

“Een schuurtje afgebrand. Bah! Die komkommertijd begint op m'n zenuwen te werken.”

“Als er geen nieuws is dan maken we dat toch gewoon zelf”, zei Martin opgewekt, “Er zijn nog zoveel interessante dingen om over te schrijven, zoals ...”.

“Ja, ik weet het. Jij wilt al jaren een wetenschapsrubriek.

Maar onze lezers hoeven dat niet. Daar moeten ze veel te hard bij nadenken.”

“Er zijn nog genoeg andere onderwerpen. Ik heb zometeen een interview met die bekende schrijver en plaatsgenoot. Zoiets wordt meestal erg gewaardeerd.”

De hoofdredacteur fleurde een heel klein beetje op. Het gaf Martin een goed gevoel toen hij weer verder liep. Dat kon inderdaad wel een mooi interview worden.

De schrijver was een buitengewoon aimabele man, die bepaald niet om woorden verlegen zat. Af en toe moest je hem echt onderbreken, anders kwam je aan je vragen niet toe. Na ieder antwoord volgde weer een serie persoonlijke ontboezemingen en anecdotes. Het zou Martin, die het hele gesprek opgenomen had, nog flink wat werk opleveren om uit deze veelheid van informatie een goede keuze te maken. Maar met zijn jarenlange ervaring was dat geen probleem. Dit zou een prima artikel worden.

Tevreden stapte hij op z'n fiets. Het was een prachtige zomerdag, eigenlijk jammer om binnen te gaan zitten. Ineens schoot het schuurtje van de hoofdredacteur hem weer te binnen.

De Zeevoortseweg was hier niet ver vandaan. Als hij er nu eens heen fietste om wat foto's te maken? Leuk om z'n baas een beetje op stang te jagen. Die kon wel tegen dat soort geintjes en het zou hem misschien verder uit zijn lichte zomerdepressie helpen. Het nummer wist hij niet precies, maar het moest niet ver van het begin van de weg zijn.

Eigenlijk heette hij “Oude Zeevoortseweg”, maar zo noemden stadgenoten hem nooit. Een paar kilometer verderop had de provincie indertijd een nieuwe, bredere weg naar Zeevoort aangelegd, zodat je er 's zomers omvangrijker files kwijt kon. Daardoor had deze weg altijd een romantisch, landelijk uiterlijk behouden.

Martin reed de met dicht geboomte omzoomde, af en toe licht

glooiende weg op. Het was er heel stil, want het enige verkeer bestond uit bewoners, of in het weekend wat fietsers.

Een vage brandlucht waaide hem tegemoet. Die deed een beetje denken aan z'n tienertijd. Met een vriendje samen was hij altijd met electronica aan het knutselen, en ze hadden heel wat transformatoren opgeblazen. Dat rook toen precies zo.

Verder hoefde hij alleen zijn neus nog maar te volgen. Achter een klein huisje in een aparte bouwstijl ontdekte hij al gauw de met planken dichtgetimmerde restanten van het schuurtje.

Je kon natuurlijk niet zomaar brutaalweg de tuin instappen, maar achter de huizen was een strookje bos, waar een wandelpaadje voor liep. Vandaar kon je prima een paar foto's maken. Hij was nog druk bezig, toen hij aangesproken werd.

“Nou, ik zou wel wat mooiers weten om te kieken. Wat dacht je bijvoorbeeld dáárvan?” vroeg de spreker, naar de weg kijkend waar juist een knappe en tamelijk luchtig geklede jongedame voorbij fietste.

Het was een wat oudere man, die zijn hond uitliet op het wandelpaadje.

“Nou ja, het is jouw zaak, ik moet me er niet mee bemoeien. Anders wel een zonderling die hier woont. Hij is al een paar jaar mijn buurman, maar het is me nog steeds niet gelukt een normaal gesprek met hem aan te knopen. Altijd bezig, nooit tijd.”

“Waar is hij dan zo druk mee?” wilde Martin weten.

“Knutselen in zijn schuurtje. Aan wat, dat wilde hij niet zeggen. Het enige dat ik ervan weet is dat het af en toe flink wat storing op radio en tv gaf.”

“En nou is het afgebrand. Ú hebt het toch niet aangestoken?” zei Martin met een knipoog.

“Ben je gek, ik gun iedereen zijn hobby. Veel heeft die man niet in z'n leven, en als ik hem dat nou ook nog zou afnemen ... Nee, zo zit ik niet in elkaar.”

Terwijl ze stonden te praten had Martin vanuit z'n ooghoeken

gezien dat een dure, zwarte auto gestopt was aan de overkant van de weg. Er was een man uitgestapt in een keurig, donker pak. Hij probeerde zich half achter z'n voertuig te verbergen. Maar het was duidelijk dat hij het tafereel met belangstelling opnam.

Buurman zag het nu ook.

“Verrek, staat-ie hier nou alwéér? Ik vertrouw die snoeshaan niet. Een buitenlander denk ik; die auto heeft een CD-ken-
teken.”

Het wantrouwen van zijn baas aanvoelend, begon de hond zachtjes te grommen.

“Al maanden lang zie ik hem hier zo eens in de paar weken rondhangen. Maar we gaan weer eens verder, want ik zie dat m'n hond zich begint op te winden. Succes met je foto's!”

De man in het donkere pak had kennelijk gemerkt dat hij bespied werd. Hij stapte in en vertrok.

En zo stond Martin weer alleen op het bospaadje achter de Zeevoortseweg. Een licht briesje ruiste door de boomtoppen, vogels scharrelden rond, en als je aan de bovenwindse kant van het schuurtje ging staan rook je nog wat boslucht.

Hij merkte het maar half. Het verhaal van de hondenliefhebber hield hem nog bezig. Zijn beroepsmatig gevoel voor nieuws zei hem dat er hier misschien meer aan de hand was dan alleen een brandje, veroorzaakt door een slordige doe-het-zelver.

* * *

Martin was de volgende dag nog maar net op het redactiekantoor, toen de hoofdredacteur binnen kwam lopen, vergezeld van een jonge vrouw.

“Mag ik je even voorstellen? Dit is Petra. Ze komt ons team versterken.”

Ze gaf hem een stevige handdruk en glimlachte innemend.

Ongeveer dertig, schatte Martin. Niet oogverblindend knap, maar een heel plezierige uitstraling.

“Petra heeft nog weinig ervaring in het krantenvak, maar ik heb alle vertrouwen in haar talenten. Daar zie ik nog weleens een topjournalist uit groeien.”

Ze lachte, een beetje verlegen door de lovende woorden.

“Nou, laten eerst maar eens afwachten hoe ik het er nú vanaf breng. Het is waar, ik heb hier nauwelijks ervaring mee. Maar ik heb er wel veel zin in.”

“Je kunt je in alle rust inwerken” zei Martin. “Dat is het voordeel van de komkommertijd.” Dat laatste met een zijdelingse blik naar de hoofdredacteur. Die glimlachte als de spreekwoordelijke boer met kiespijn, en gaf het gesprek gauw een andere wending.

“Zeg Martin, het leek me wel een goed idee als jij haar in het begin een beetje coacht. Uitleggen hoe we hier werken, wat adviezen geven, je weet wel.”

Deze antwoordde naar waarheid dat het hem een groot genoegen zou zijn.

De rest van de ochtend loodste de hoofdredacteur Petra langs de andere collega's. Zonder uitzondering vonden ze het een aangename kennismaking, zodat de gesprekken flink uitliepen. Tenslotte keerden ze weer bij Martin terug; Petra kreeg een bureau tegenover hem als voorlopige werkplek.

“Pff, leuk om met iedereen kennis te maken, maar nu zou ik weleens aan het werk willen.”

Martin keek op zijn horloge. “Je moet nog even geduld hebben, want het is bijna lunchtijd. Weet je wat, hier vlakbij is een leuk restaurantje. Ik nodig je uit.”

Er was een gezellig geroezemoes, maar gelukkig geen muziek, zodat je elkaar goed kon verstaan. Er kwamen hier veel zakenlui om besprekingen te voeren.

Martin merkte dat hij best trek had gekregen. Ze bestelden

een uitgebreide warme lunch.

“Proost” zei hij, zijn glas rode wijn heffend, “op onze samenwerking.”

In de stilte die volgde namen ze de omgeving een beetje op. Dat wil zeggen, hij betrapte zich erop dat zijn blik telkens even bij zijn metgezel bleef rusten, en dat dat omgekeerd bij haar ook het geval was. Een gesprek beginnen met iemand die je nog maar net kent was altijd een beetje moeilijk, zeker als die van het andere geslacht was. Tenslotte begon hij de stilte een beetje genant te vinden, en vroeg wat ze hiervóór had gedaan.

“Wel iets met taal, maar in een volkomen andere omgeving. Ik schreef stukjes voor de PR-afdeling van een groot bedrijf.”

“En dat beviel je niet meer?”

“Nee. Elke dag moeten schrijven dat de klant en het milieu centraal staan, terwijl je weet dat ze alleen interesse hebben in de aandeelhouders, gaat op den duur wat tegenstaan. Maar ja, ze betaalden goed, dus je slikt het een tijdje. Tot er dingen gebeuren waardoor je ineens veel bewuster in het leven komt te staan.”

Hij had wel willen weten wat voor dingen dat waren, maar vond het net iets te vrijpostig om te vragen.

“Denk niet dat het hiér altijd even boeiend is hoor. Ik heb ook wel dagen waarop ik met tegenzin naar m'n werk ga. Gelukkig heb ik wat leuke hobby's. Heb jij nog interesses naast je werk?”

Dat was een schot in de roos. Er kwam een enthousiaste blik in haar ogen.

“Ik ben helemaal gek van geschiedenis. Geweldig om te weten hoe de samenleving geworden is wat hij nu is. En hoe het landschap tot stand gekomen is. Eeuwenlang zijn mensen bezig geweest om het vorm te geven, het water te beteugelen en nieuwe wegen aan te leggen. Als je weet waar je moet zoeken kun je nog heel wat sporen daarvan terugvinden.”

“Goh, wat klink je enthousiast. Daar moet je meer mee gaan

doen.”

Ze glimlachte. “Zal ik je wat bekennen? Eigenlijk ben ik heel ambitieus. Deze baan zie ik als een opstapje, misschien naar een groot landelijk dagblad, of wie weet iets bij een omroep. Het lijkt me enig om me te specialiseren op historische onderwerpen.”

Hij zuchtte even. “Wat heerlijk, nog een heel leven voor je met geweldige plannen. Ik kan er een beetje jaloers op worden, als ingeslapen berichtjesschrijver van rond de vijftig.”

Ze veerde op. “Stel je niet aan! Jij hebt ook nog een heel stuk leven voor je. En als je ingeslapen bent, dan wil ik je wel komen wakker schudden.”

Ze schoten allebei in de lach. Het leek hem overigens best leuk om door Petra wakker geschud te worden. Hij voelde ineens wat nieuwe energie door zich heen stromen.

“Ik heb er altijd van gedroomd om wetenschapsredacteur te worden. De exacte vakken vind ik geweldig interessant. Maar ja, bij zo'n krantje als hier ...”

Ze viel hem in de rede.

“Je moet niet dromen. Je moet dóen. Nee, natuurlijk kun je je hier op den duur niet ontplooien.”

Ze glimlachte.

“Weet je wat? Over een paar jaar gaan we samen op zoek naar een baan bij een echte krant. Jij iets met wetenschap, en ik met geschiedenis.”

Martin probeerde zijn gevoelens te peilen. Het duurde even voor hij er wat orde in gebracht had. Het leek nog het meest op het moment waarop hij zijn eerste vriendinnetje had ontmoet.

* * *

Het zaaltje, dat al aardig vol begon te stromen, was behangen met oude en nieuwe kaarten en plattegronden.

De gemeente had een uitgebreid fietspadenplan ontworpen,

dat die middag aan de pers gepresenteerd werd. Petra had de opdracht daar een verslag van te maken, en Martin moest haar maar vergezellen, vond de hoofdredacteur.

Bij de eerste kaart bleef ze al hangen.

“Kijk, dat is onze stad ruim een eeuw geleden. De stadspoorten waren nog niet gesloopt.” Ze wees ze een voor een aan.

“Die lelijke doorbraak in het centrum was er ook nog niet. Daar was toen een heel oud wijkje met smalle steegjes. We hadden al wel een spoorverbinding; het station lag net buiten een van de stadspoorten, hier.”

Haar belangstelling werkte aanstekelijk. Martin boog zich ook over de kaart.

“Wat is dat daar, ook een spoorlijn?”

“Nee, dat is de stoomtramlijn naar Zeevoort. Die is aangelegd in 1885 en heeft dienst gedaan tot 1923. Hij begon bij de Westpoort, en had z'n eindpunt even ten noorden van de Zeevoortse kerk. Kijk, het was grotendeels een vrijliggend tracé door de duinen.”

De volgende kaart liet de stad zien zoals hij er nu bijlag, en daarna volgde een plattegrond waarop de nieuw geplande fietspaden waren weergegeven. Die kreeg ook weer haar ruime aandacht.

Er had een officiële uitzienend heer achter het spreekgestoelte plaatsgenomen, zag Martin.

“Petra, ik wil je plezier niet bederven, maar ik geloof dat de wethouder aan zijn presentatie gaat beginnen. Misschien handig als je even naar hem luistert.”

Na iedereen welkom te hebben geheten legde de bestuurder uit dat het fietsverkeer steeds belangrijker begon te worden. Dat gold zowel voor het woonwerkverkeer als het recreatieve. De gemeente wilde er daarom een kwaliteitsimpuls aan geven, mede om daardoor de auto's uit de binnenstad te weren. Het streven was om in landelijk verband fietsstad nummer één te

worden.

Martin had het verhaal, ook zonder het te horen, wel kunnen opschrijven. Ooit had hij zoiets weleens gedaan, op een keer toen hij zich verslapen had, en niemand had het gemerkt.

De wethouder vervolgde met een lange opsomming van alle nieuwe fietspaden en voorzieningen. Tenslotte wilde hij weten of er nog vragen waren.

Petra stak haar hand op.

“Ik mis nog iets. Over het oude tramtracé naar Zeevoort zou je een prachtig fietspad kunnen aanleggen. Is die mogelijkheid overwogen?”

Ja, de gemeente had daar wel aan gedacht, maar er waren wat hindernissen. Op een paar plekken stond er inmiddels bebouwing op; het zou een beetje kostbaar worden om die te slopen. Bovendien liep het tracé deels door het waterwinningsgebied, en het waterleidingbedrijf wilde daar liever geen fietsers hebben.

De presentatie was afgelopen, en terwijl het zaaltje leeg stroomde ging Petra verder met het bestuderen van de volgende kaart. Er hingen er nog heel wat. Dat kon een latertje worden, dacht Martin. Het was of ze zijn gedachten raadde.

“Ik moet er maar eens mee stoppen. Waarschijnlijk is het meeste materiaal ook wel via internet te raadplegen.”

Ze bleef nog even voor de eerste kaart staan.

“Toch wel jammer. Dat tramtracé zou echt een heel gave fietsroute kunnen worden. Ik vraag me af of die bebouwing nou werkelijk zoveel voorstelt. Ik herinner me vaag dat er ergens in het midden een oude boerenschuur moet staan.”

Ineens kreeg ze een idee.

“Hé Martin, we gaan die route gewoon verkennen. Heb je zin om mee te gaan?”

“Hmm, ik weet niet of de hoofdredacteur ...”

“Niks hoofdredacteur! Ik bedoel gewoon op een dag dat we

allebei vrij hebben. Zomaar, voor de lol.”

Ze keek hem zo stralend aan dat hij gewoon geen nee had kunnen zeggen. Als hij dat al gewild had.

II

Ze stond al te zwaaien bij het busstation, toen hij aan kwam lopen. In die zomerse vrijetijdskleding zag ze er nog aantrekkelijker uit, vond Martin.

Het weer was goed, maar een beetje drukkend warm. In de verte hingen wat donderkopjes, en in z'n rugzak had hij daarom een stevige vouwparaplu gestopt. Hopelijk hielden ze het vanmiddag nog droog.

Er was veel belangstelling voor het strand, en de bus was dan ook aardig vol. Gelukkig hadden ze nog net een zitplaatsje kunnen bemachtigen.

“In een stoomtram naar zee lijkt me veel leuker”, zei Petra.

“Ja, maar je zit voortdurend in de rook, en voor je het weet zitten je kleren onder de vegen.”

Ze gaf hem een speelse por. “Nou, dan was je ze toch weer, zeurpiet. Je moet op de leuke kant van de dingen letten.”

Het was maar goed dat de bus grotendeels een vrije baan had, zodat ze de files moeiteloos konden passeren. Na nog wat haltes, waarbij de chauffeur de passagiers steeds dringender moest verzoeken nog wat naar achteren door te lopen, bereikten ze het eindpunt, vlak bij de bescheiden boulevard van Zeevoort.

Martin kwam hier wel vaker, maar nooit op zo'n mooie zomerdag. Hij hield niet van drukte. Langs de met schuimkoppen bedekte zee fietsen op een herfstige dag, met aan de andere kant van de boulevard de verlaten pensions en hotels, dat trok hem meer.

Het leek alweer of ze hem aanvoelde.

“Zometeen gaan we de duinen in, en dan zie je geen mens meer. Daar ongeveer achter die friettent moet het tramtracé beginnen.”

Uit haar tas diepte ze een vel papier op, waarop ze, naast elkaar en op dezelfde schaal, een kopie van een stukje van een oude kaart, en van een nieuwe, had afgedrukt.

“Kijk, als we die straat rechts van de frietboer inslaan, dan begint even verderop een pad. Dat moeten we hebben.”

Het viel Martin wat tegen. Ze kwamen op een keurig bestraat wandelpad, met hier en daar een bankje erlangs. Hij had zich het oude tracé wat avontuurlijker voorgesteld. Maar hij wilde de sfeer niet bederven en hield z'n mond.

Na ongeveer een kilometer boog het pad ineens af naar de straat.

“Ja, dat klopt precies. Wij gaan hier rechtdoor” zei ze, na nog een blik op de kaart geworpen te hebben.

Gelukkig hadden ze allebei stevige wandelschoenen aange-trokken, want hier begon dan toch het avontuur waarop Martin gerekend had. Ze kwamen terecht in een wildernis van braam-struiken en duindoorns, zodat het tempo flink zakte. Zijn wandelgenote haalde een flesje uit haar tas.

“We moeten ons wel inspuiten tegen de teken, want daar stikt het hier van.”

Na een korte pauze zetten ze de tocht voort. Petra kreeg er steeds meer plezier in, dat kon je wel zien. Ze had een boomtak gevonden, waarmee ze de duindoorns en brandnetels opzij duwde als de begroeiing te dicht werd.

Zo moeilijk als het tracé begaanbaar was, zo makkelijk was het te vinden. Je zag heel duidelijk dat hier vroeger een soort weg had gelopen.

Na nog een half uurtje voortploeteren stonden ze ineens voor een hek.

“Hier beginnen de waterleidingduinen” wist ze te vertellen. Meteen wrong ze zich tussen de staaldraden door, en keek hem aan als een ondeugend schoolmeisje.

“Kijk, zo doe je dat. Misschien mag het niet, maar dat geldt niet voor ons.”

Hij nam haar in zich op: licht bezweet, een blosje op haar wangen, en een lach op haar gezicht. Hij voelde zich helemaal warm worden.

“Nou, kom je nog? Of durf je soms niet?”

Martin kon weinig anders doen dan haar voorbeeld te volgen. Gelukkig was het geen prikkeldraadhek.

Nu werd het terrein pas echt ruig. Je moest je voeten hoog optillen om niet telkens achter de uitlopers van braamstruiken te blijven haken. Soms versperde een flinke duindoorn de doorgang. Hij raapte net als zij een dikke tak op, om de begroeiing zoveel mogelijk opzij te duwen.

De tocht was nu tamelijk vermoeiend geworden, en ook Petra werd wat minder spraakzaam. Totdat ze plotseling halt hield en met haar tak tussen de lage braamuitlopers begon te roeren.

“Allemachtig. Martin, kom eens kijken!”

Hij staarde een beetje onbenullig naar de grond.

“Een stuk oud roest. Wat is daar zo bijzonder aan?”

Ze maakte nog wat meer ruimte tussen het onkruid. “Zie je het nou? Spoorrails, compleet met bielzen!”

Er bleek ongeveer vijf meter rails te liggen. Ze rustte niet voor ze het helemaal vrij had gemaakt, en begon toen druk te fotograferen.

“Dat zijn ze indertijd vergeten op te ruimen. Meer dan negentig jaar geleden heeft hier voor het laatst een stoomtramlocomotief gereden. Op dit stuk rails.”

Martin was nu ook wel onder de indruk van het tastbare brok geschiedenis, en Petra was door het dolle heen. Het liefst had ze het stukje trambaan mee naar huis genomen, dacht hij.

Moe, maar uiterst voldaan sjokten ze verder. De begroeiing werd iets minder wild, maar erg snel opschieten deed het niet. De eentonigheid bracht hem tot overpeinzingen.

Hier liep hij, in gezelschap van een vrouw die maar een paar jaar scheelde met zijn oudste dochter. En ze maakte veel indruk op hem. Hij wilde het zichzelf niet toegeven, maar eigenlijk

was hij bezig verliefd op haar te worden. Als je dat een maand geleden tegen hem gezegd zou hebben zou hij het voor onmogelijk hebben gehouden.

Een leeftijdsverschil van ruim twintig jaar. Ze was in een heel andere fase van haar leven. Wat heb je dan uit te wisselen?

Het was haar onverwoestbaar optimisme en haar tomeloze energie, bedacht hij. Ze had een paar eigenschappen die hij bij zichzelf miste.

Maar wees nou eens reëel. Goed, je bent misschien wel een beetje verliefd geworden. Dat had hij met andere vrouwen ook wel gehad. Maar wat zou zij in vredesnaam in hém kunnen zien? In een man die misschien wel even oud was als haar vader? Zet het uit je hoofd, kerel.

“Hé, dagdromer! Loop niet tegen het hek aan!” Ze keek hem lachend aan.

“Hier eindigen de waterleidingduinen. En daar staat inderdaad die boerenschuur, waar ik het over had.”

De schuur bleek bij een manege te horen. Het personeel keek even verbaasd naar de twee wandelaars die zich door het hek wongen, maar schonk er verder geen aandacht aan. De uitgang van het terrein kwam uit op de Zeevoortseweg.

Even verderop begon een wandelpad, haaks op de weg. Na zo'n honderd meter sloot het weer aan op het voormalige tramtracé, dat bijna evenwijdig aan de weg, liep. Niet bestraat ditmaal, maar bestrooid met houtsnippers. Na nog een half uurtje lopen werd de doorgang versperd door een dure villa. Er was weer een haakse bocht naar rechts, en dan stond je op de weg.

“Ik ben bang dat dit het einde van onze verkenningstocht is”, zei ze een beetje spijtig. “We kunnen wel doorlopen naar de plek waar vroeger de Westpoort stond, en het beginpunt van de lijn was, maar veel zal er wel niet meer van te zien zijn. Daarvoor is deze kant van de stad teveel op de schop geweest.”

Ze waren nog even aan het beraadslagen, toen Martin ineens een grote druppel op zijn hoofd kreeg. Het drong nu pas tot

hem door dat het tamelijk donker was geworden. Een paar tellen later stonden ze in een flinke stortbui.

Hij viste de plu uit zijn rugzak en vouwde hem uit.

“Hier kunnen we wel met z'n tweeën onder, als je dicht tegen me aan loopt.”

“Ja, ja” lachte ze. Maar vervolgens dook ze snel onder het regenscherm, en sloeg haar arm stevig om z'n middel.

De Zeevoortseweg bood bij regen een nogal troosteloze aanblik, maar dat leek Petra niet te deren. Ze zag er stralend uit, terwijl ze stevig voortstapten.

“Doet me denken aan kamperen. Dat getik van de regen op een dakje boven je hoofd. Heb jij weleens gekampeerd?”

“Lang geleden. Ik vond het toen wel leuk, maar nu geef ik toch de voorkeur aan een comfortabel vakantiehuisje.”

“O, jammer” ontsnapte haar. Waarna ze even van haar apropos leek en gauw over iets anders begon.

“Waar gaan we eigenlijk heen?”

“Schuilen” antwoordde haar metgezel. “Dat lopen onder een plu is wel gezellig, maar je zou er iets te drinken bij moeten hebben. Het staat me vaag bij dat er hier ergens nog een oud café'tje is.”

Inderdaad doemde er even later een uitspanning op, die duidelijk beter tijden had gekend. Met mooi weer, zoals eerder die dag, stopten er af en toe nog wat fietsers. Nu zag het er uitgestorven uit. Maar het was open en binnen hing toch nog een gezellige sfeer.

Aan de wanden hingen verschillende foto's van stoomtrams. Petra begon ze gelijk uitgebreid te bestuderen.

“Wat heb jij toch met die stoomtram?” vroeg Martin, toen ze achter een dampende kop koffie en een flink stuk gebak zaten.

“Een stukje familiegeschiedenis. Mijn bet-overgrootvader was trambestuurder op de lijn die hier gelopen heeft. Machinist moet je geloof ik zeggen. Het was in de tijd dat de fotografie

net een beetje in opkomst was, en hij heeft een heel album met foto's nagelaten.”

“Interessant. Is dat album er nog?”

Ze lachte.

“In onze familie zouden ze dat zo'n beetje als een ongepaste vraag beschouwen. Natuúrlijk is het er nog. De hele familie heeft die geschiedenis-tik, en een oom van me heeft de taak gekregen om het familie-archief te beheren. Hele middagen heb ik als kind bij hem gezeten en al die oude foto's bekeken. Oom Wim wist er prachtige verhalen bij te vertellen. Het kwam regelmatig voor dat m'n moeder belde waar ik bleef, omdat het eten al bijna op tafel stond.”

De koffie bleek van uitstekende kwaliteit, en Martin bestelde nog twee kopjes.

“Toen ik de middelbare school achter de rug had heb ik nog even overwogen om geschiedenis te gaan studeren” ging ze verder. “Maar het was niet zo duidelijk wat je daarmee dan zou kunnen doen. Lesgeven is niks voor mij. Uiteindelijk heb ik de journalistiek gekozen.”

De regen kletterde tegen de ramen, en het was ongewoon donker voor een julidag. De caféhoudster stak nog een paar lampen op.

“Ik zit maar over mezelf te kwekken, maar ik weet eigenlijk nog bijna niks van jou. Ja, dat je enthousiast bent voor wetenschap, dat heb je verteld. Maar verder ...”

“Tja, wat moet ik vertellen. Zoveel interessants heb ik niet te melden.”

“Klets. Ieder mens is interessant. En zeker iemand met wie je zo'n avontuurlijke middag hebt beleefd. Ik wil alles van je weten.”

Ze zei het met zoveel passie, dat het hem over een drempel heen hielp.

“Die wetenschap heeft me van jongs af aan al bezig ge-

houden. Samen met een schoolvriendje haalde ik de gekste dingen uit. Spannende scheikundeproefjes bij ons op zolder. Ik snap achteraf niet dat m'n ouders dat allemaal maar goed vonden; misschien hadden ze meer vertrouwen in me dan gerechtvaardigd was.

Op een dag hebben we zelfs nitroglycerine gemaakt. Het was aan ons beperkte budget, en daardoor de kleine hoeveelheid chemicaliën, te danken dat het bij een forse knal bleef. De brandvlek heeft nog jarenlang op het plafond gezeten.”

“Gelukkig maar dat je zo weinig zakgeld kreeg, anders had ik deze geslaagde middag moeten missen”, zei ze lachend.

“Dat was het einde van de scheikundeperiode, want we waren flink geschrokken. M'n vriendje kwam op het idee om iets met electronica te gaan doen. Kleine radio'tjes bouwen, een versterkertje, dat soort werk.

Maar al gauw waren we aan een nieuwe uitdaging toe. In een oud boekje lezen we hoe je een radiozender moet bouwen, en we rustten niet voordat we er een hadden gemaakt. Hij deed het aardig goed, en de hele buurt begon te klagen over storingen. Gelukkig hing m'n vriendje juist uit het zolderraam toen er zo'n auto met peilantennes de straat in reed. We hebben het apparaat als de bliksem uitgeschakeld, de belangrijkste onderdelen losgekoppeld en de hele boel in een diepe kast gesmeten.”

Petra had geboeid geluisterd.

“Geweldig. Ik wou dat ik mee had kunnen doen. Zie je wel, je hebt wel degelijk iets te vertellen. Keken je ouders eigenlijk zo weinig naar je om?”

“Nee hoor, ik had best een fijne jeugd, samen met mijn oudere broer en jongere zus. Maar ze vonden dat kinderen voldoende vrijheid moesten hebben om hun creativiteit te ontwikkelen.”

“Hoe ging het verder met je? Ben je eigenlijk nooit getrouwd?”

“Zeker wel, op m'n 24ste. We kregen twee dochters, die nu 23

en 20 jaar zijn. Maar vier jaar geleden is mijn vrouw overleden aan een nare ziekte.”

“Goh, wat beroerd voor je. En voor je dochters” zei ze meellevend. “Dat moet een heel moeilijke periode voor jullie geweest zijn.”

“Ja, dat was niet gemakkelijk. Maar we hebben er ons met z'n drieën doorheen geslagen, en dat heeft een grote saamhorigheid gegeven.”

Er viel een langdurige stilte. Het was inmiddels opgehouden met regenen, en een paar aarzelende zonnestrallen drongen door de caféraampjes naar binnen.

Martin ontwaakte uit een diepe overpeinzing.

“Tja, zo heeft het leven zijn ups en downs. Voor mij tenminste. Hoe speel jij het toch klaar om er altijd zo vrolijk en energiek uit te zien?”

“Gewoon, omdat het leven leuk is, denk ik. En als het dat niet is, dan máák je het leuk. Simpel toch?”

“Heel simpel, ja. Maar vier jaar geleden lukte me dat toch niet zo één-twee-drie.”

Er kwam ineens een veel serieuzere uitdrukking op haar gezicht, die hij nog niet kende.

“Sorry Martin. Stom van me. Misschien is mijn leventje tot nu toe wel een beetje al te gemakkelijk geweest. Het ergste tot nu toe was de dag dat mijn vriend plotseling bij me wegliep, een half jaar geleden.”

“Je vriend liep weg? Onbegrijpelijk. In zijn plaats zou ik wel wijzer zijn geweest.”

Hij zei het met zoveel hartstocht dat ze weer wat opfleurde. Er kwam zelfs een licht blosje op haar wangen.

“Ja, ik snapte er ook niets van. We woonden al drie jaar samen en het ging echt goed, vond ik. Tot die dag... Hij had meer tijd voor zichzelf nodig. De dingen op een rij zetten, of zoiets vaags.”

Ze viel even stil, en nam een grote slok koffie.

“Een paar weken zat ik aardig aan de grond. Maar toen kwam er ineens weer wat van mijn oude vechtlust naar boven. Die vriend kon ik niet terug toveren, maar aan andere dingen in m'n leven was wél wat te doen. Een paar maanden later zei ik mijn baan bij die saaie PR-afdeling op, en besloot de journalistiek in te gaan. De rest weet je.”

“Best moedig, zo'n stap.”

“Maar het was een goede beslissing. Ik heb alvast één heel leuke collega leren kennen.”

Martins hoofd zat vol van het gesprek. Hij voelde nu ook de behoefte om eerst eens “de dingen op een rij te zetten”, zoals Petra het noemde, en besloot om een heel ander onderwerp aan te snijden.

“Zeg, jij houdt toch zo van spannende avonturen? Ik heb laatst iets geks meegemaakt.”

Ze was een en al aandacht, toen hij het verhaal van het afgebrande schuurtje vertelde. Die vreemde knutselaar en die mysterieuze figuur in het donkere pak prikkelden haar fantasie.

“Hier vlakbij, zei je? Daar wil ik heen! Kom op!”

De lucht was weer helemaal opgeklaard en het rook heerlijk fris buiten. Alleen druppelden de bomen nog wat na.

De eigenaar van het schuurtje had er geen gras over laten groeien. Het was inmiddels afgebroken, en een aannemer was bezig het van beton weer op te bouwen. Om de bouwplaats stond een hoge schutting.

Veel te zien was er dus niet, maar Petra had ook eigenlijk meer belangstelling voor het woonhuis van de fanatieke knutselaar.

“Wat een grappig huisje, helemaal anders dan de andere huizen hier langs de weg. Het komt me zo bekend voor. Wacht eens, stond het niet in het foto-album van Opa?”

Ze stond nog na te denken, toen Martin plotseling een

wandelaar op het achterpad opmerkte. Onopvallend maakte hij er Petra opmerkzaam op.

Maar de keurige heer in het donkere pak merkte toch dat hij de aandacht had getrokken, en verdween snel tussen het geboomte.

III

In de monumentale zaal van het oude universiteitsgebouw klonk een druk geroezemoes. Tientallen journalisten hadden zich daar verzameld, en er was een cameraploeg van een regionaal tv-station in de weer.

“Martin, ik heb hier typisch iets voor jou”, had de hoofdredacteur een paar dagen terug gezegd. “De universiteit geeft een presentatie over hun onderzoeksprogramma voor de komende tijd. Eindelijk dan toch iets dat met wetenschap te maken heeft.”

Een gedistingeerd uitziend heer, die de rector magnificus bleek te zijn, had plaatsgenomen achter het spreekgestoelte.

Iedereen werd welkom geheten, de universiteit werd als één der beste van de hele wereld aangeprezen, en het streven werd geuit om nog hoger in de top-zoveel lijst te komen. Tenslotte kwam de spreker ter zake.

“Zoals u bekend zal zijn is de invloed van het bedrijfsleven op onze onderzoeken de laatste decennia voortdurend groter geworden. Wij achten deze situatie minder wenselijk en hebben besloten die band geleidelijk losser te maken.

Als eerste stap hebben wij voor het komend jaar ons onderzoeksprogramma grondig herzien, en het is mij een eer u daarvan een overzicht te presenteren.”

Er volgde een uitgebreide opsomming van projecten. Iets ingewikkelds met DNA, een scheikundig onderzoek naar katalysatoren, ontwikkeling van supergeleidende materialen, en nog verschillende andere projecten in de beta-sfeer. Maar ook onderzoeken op taalkundig en historisch gebied. Kortom, alle vakrichtingen waren vertegenwoordigd. Het was een indrukwekkende lijst, die gelukkig ook op papier beschikbaar bleek te zijn.

Vervolgens was er gelegenheid tot het stellen van vragen. Zoals de meeste van zijn aanwezige collega's kon Martin, na de stortvloed van informatie, niet zo gauw iets bedenken. Het bleef dan ook even stil, en hier en daar ontstonden gesprekjes. Totdat zich toch nog een vragensteller meldde.

Het was een wat excentriek ogend figuur, met een warrige haardos en een wat onverzorgd pak. Hij verzuimde zijn naam te noemen, en viel met de deur in huis.

“De heilige graal van de wetenschap is de 'Unified Field Theory', ofwel UFT. Die zou een verbinding moeten maken tussen Einsteins Algemene Relativiteitstheorie, die zwaartekracht, tijd en ruimte behandelt, met de overige natuurwetten; in het bijzonder met de theorie van elektrische en magnetische velden.

Ik mis een onderzoeksproject dat zich daarmee bezighoudt. Het zou bijvoorbeeld heel interessant zijn om na te gaan of zeer sterke electromagnetische velden invloed hebben op tijd en ruimte. Is een dergelijk onderzoek overwogen?”

De rector magnificus leek een beetje in verwarring te raken. Nee, bij zijn weten waren hier geen plannen voor, antwoordde hij vaag. Om er na enig nadenken toch nog wat aan toe te voegen.

“In de Verenigde Staten, en vermoedelijk ook in de toenmalige Sovjetunie, zijn inderdaad wel onderzoeken in die richting gedaan. Vooral militairen hadden hier grote belangstelling voor. Maar er is nooit enig bruikbaar resultaat uit gekomen. De huidige wetenschap beschouwt dit soort onderzoeken als vrij nutteloos.”

De vragensteller was duidelijk wat teleurgesteld, maar besloot kennelijk af te zien van een discussie en volstond met een kort bedankje.

Het formele deel van de bijeenkomst was afgelopen. Een paar dames gingen rond met dienbladen vol glazen sherry en jus

d'orange, en de aanwezigen splitsten zich in groepjes. Ook Martin kwam een paar bekenden tegen. Maar het gesprek verloor al snel zijn wetenschappelijk karakter, en boeide hem maar matig.

Een eindje verderop stond de excentrieke vragensteller met een glaasje jus. Hij was alleen, maar nu doemde er uit het publiek iemand op die naar hem toe ging en hem aansprak.

Martin veerde op. Hij had het duidelijk gezien: dit was de man in het donkere pak, die nu al een paar maal zijn pad had gekruist.

De vragensteller had duidelijk geen zin in een gesprek. Hij schudde het hoofd en draaide zich om, waarop het donkere pak afdroop.

Martin wachtte even, en liep toen op de excentrieke verschijning af. Hij noemde zijn naam en de krant waarvoor hij werkte, en zei wat vragen te willen stellen. Maar opnieuw toonde de aangesprokene zich weinig toeschietelijk.

“Nee dank u. Geen commentaar.”

“Ik vond uw vraag buitengewoon interessant” probeerde Martin nog.

“Dat doet me genoegen. Maar als u mij nu wilt excuseren.”

Het liet hem niet los. Er hing een rare spanning om die vraag, zowel bij de vraagsteller als bij degene die hem beantwoord had.

De Unified Field Theory, daar had hij wel wat over gelezen. Er werd veel theoretisch onderzoek naar gedaan, voornamelijk door fysici die achter hun bureau slimme formules probeerden te bedenken. Maar ook daar was nog weinig bruikbaar uitgekomen.

Straks op de zaak zou hij maar eens op internet gaan zoeken.

* * *

Toen Martin de volgende dag het redactiekantoor binnenkwam leek de hoofdredacteur hem al bij de ingang op te wachten. Wellicht met een hernieuwde aanval van zijn zomerdepressie, want hij zag er niet vrolijk uit.

“Martin, heb je even? Op mijn kamer.”

Hij schoof hem een geprint mailtje toe. “Dit kwam vanochtend binnen. Heb jij een idee waar het op slaat? Jij bent bij mijn weten de enige hier die zich met wetenschap bezig houdt.”

Het mailtje was afkomstig van een hoge ambtenaar van het ministerie van onderwijs en wetenschappen, en luidde als volgt.

“Geachte redactie, Naar wij vernomen hebben houdt u zich bezig met het verzamelen van nogal gevoelige informatie. Het betreft experimenten in verband met de Unified Field Theory. Ik moet u erop wijzen dat voor dit onderwerp veel belangstelling bestaat van buitenlandse militaire zijde. Wij achten het daarom verstandig dat er in de media niet teveel aandacht aan wordt geschonken. Bovendien is in het verleden meermalen gebleken dat deze onderzoeksrichting geen bruikbare resultaten oplevert. Ik reken op uw medewerking.”

Martin las het nog tweemaal na, omdat hij zijn ogen niet kon geloven.

“Dit is overheidsensuur. Ik neem aan dat we ons hier niets van aantrekken? En verder klopt het niet. Als zulk onderzoek werkelijk zo weinig perspectief zou bieden, dan zou er ook geen militaire belangstelling voor bestaan. Een onhandige poging om iets in de doofpot te stoppen.”

De hoofdredacteur kon de verontwaardiging niet meteen delen. Op zijn verzoek vertelde Martin wat er zo ongeveer voorgevallen was.

“Hmm, we hebben dus maar weinig feiten. Een zonderling die een rare vraag stelt, meer niet. Schrijf gewoon een goed

stuk over dat onderzoeksprogramma, en laat het vragenuurtje weg. Ik heb geen zin in gedonder met de overheid.”

Wat de feiten betreft moest Martin hem gelijk geven. Toch stond het hem tegen die UFT-vraag weg te laten, want die zou het verhaal juist levendiger maken. Maar die passage zou de krant nooit halen, dat was wel duidelijk.

“Je ziet eruit of je iets dwars zit” zei ze, terwijl ze hem wat bezorgd aankeek.

Ze hadden er een gewoonte van gemaakt om samen te lunchen, en collega's begonnen al toespelingen te maken dat Martin zijn taak als Petra's coach wel erg serieus opnam.

Hij slikte een hap van zijn pizza door.

“Zou jij het leuk vinden als je onder censuur kwam te staan? Dat is toch iedere rechtgeaarde journalist een gruwel.”

“Censuur? Ik zou me er niets van aantrekken. Ik zou er zelfs extra uitgebreid over gaan schrijven. Als iemand probeert aan mijn vrijheid te komen ben ik net zo fel als ... eh ...een leeuw, die ziet dat haar kind bedreigd wordt.”

Hij moest inwendig lachen om haar jeugdige vechtlust.

“Ik voel helemaal met je mee. Maar ik ben bang dat je strijdvaardige stuk toch niet geplaatst zou worden.”

“Vertel nou eens precies wat er gebeurd is.”

Terwijl hij zijn relaas deed over de presentatie bij de universiteit luisterde ze geboeid, en het detail van de man in het donkere pak, dat hij bij de hoofdredacteur maar had weggelaten, spande wat haar betreft de kroon.

“Hier is echt meer aan de hand. Daar moeten we achteraan!”

“Nou, dat mag jij de hoofdredacteur dan gaan uitleggen. Die wil absoluut geen gedonder, zoals hij het uitdrukte.”

“Nou, dan doen we het zonder hoofdredacteur. Ik heb al een theorie. Luister.”

Ze gaf een fantasierijke beschrijving. Aan de universiteit werden geheime experimenten gedaan in verband met die nog

onbekende theorie. De overheid wilde koste wat koste voorkomen dat er ruchtbaarheid aan gegeven werd, want ze konden zo een aantal landen opnoemen die hier grote militaire belangstelling voor hadden. Had hij weleens gehoord van het “Philadelphia Experiment”?

Ja, dat was hij gisteren met internetten nog tegengekomen. Een spannend verhaal, over net zulke experimenten, waarbij van alles ernstig mis was gelopen. Maar of het allemaal wel echt gebeurd was, dat was nog maar de vraag.

“Martin, laten we het samen gaan uitzoeken. Wat we met die informatie doen kunnen we later nog wel zien.”

Hij twijfelde. Op verder gezeur van de hoofdredacteur zat hij niet te wachten. Maar om dit samen met Petra te gaan uitzoeken was toch wel aantrekkelijk. Héél aantrekkelijk.

Het lijstje van natuurkundigen dat Martin had opgesteld was niet zo lang, maar de namen mochten er zijn. Hij stuurde ze allemaal een verzoek om een interview, waarin de nadruk zou liggen op experimenteel werk in verband met de Unified Field Theory.

Een paar reageerden helemaal niet, maar de meesten lieten per omgaande weten te weinig tijd te hebben of onvoldoende thuis te zijn op dit gebied. Eén antwoordde zelfs dat deze onderzoeksrichting nutteloos was, en dat Martin zijn tijd beter aan andere zaken kon besteden.

Het bleef een paar dagen stil, en hij zou de moed al verloren hebben als Petra hem niet had opgepept. Toen kwam er nóg een mail binnen, ditmaal van iemand die niet op het lijstje had gestaan.

“Via collega's heb ik vernomen dat u informatie tracht in te winnen over mogelijke experimentele benaderingen van de Unified Field Theory. Voor zover dat in mijn vermogen ligt ben ik gaarne bereid uw vragen daarover

te beantwoorden.

*Met vriendelijke groet,
Frits Eckental
Emeritus hoogleraar Theoretische Natuurkunde”*

Ze hoefden er niet lang over na te denken. Martin mailde meteen terug om een afspraak te maken in een plaatselijk restaurant.¹

De man die op hun tafeltje kwam aanlopen was precies het prototype van een professor, dacht Martin. Dun grijs haar, dat op z'n kruintje helemaal ontbrak. Zijn wat rimpelig, maar vriendelijk gezicht werd aan de onderkant begrensd door een kort sikje. Hij had iets jongensachtigs, een soort overjarige student. Er ging iets van hem uit dat je meteen op je gemak stelde.

“Wel, wel. Een interview door twee journalisten. Wat een eer op mijn oude dag. Vertel eens, wat kan ik voor u doen?”

Martin legde uit dat hun krant zich wat meer in wetenschap wilde gaan verdiepen, waarop de professor goedkeurend knikte.

Ze probeerden zich te oriënteren op onderwerpen die voor een groter publiek interessant zouden kunnen zijn, en waren toevallig terecht gekomen bij de Unified Field Theory.

“Een goede keus”, antwoordde hun geleerde gesprekspartner. “Er is maar één probleem mee: die theorie bestaat nog niet.”

Nee, dat wisten ze wel. Het ging ook om een overzicht van het onderzoek dat ernaar gedaan werd.

Nu ging professor Eckental er eens goed voor zitten, en begon een uitgebreid college.

“Ik neem aan dat jullie weten waar de Algemene Relativiteitstheorie van Einstein over gaat?”

Martin knikte en Petra, die hij die ochtend nog gauw even

¹ De professor is een oude bekende. Zie “De Ring van Caecilia”.

bijgepraat had, ook.

“Heel in het kort beschrijft die theorie het verband tussen zwaartekracht, ruimte en tijd. Alles wat massa heeft vervormt de ruimte een beetje, en die vervorming nemen wij waar als zwaartekracht.

Er zijn nog meer natuurkrachten, zoals de elektrische en de magnetische kracht. Het zou erg plezierig zijn als we die ook konden verklaren als vervormingen van de tijdruimte. Maar dat kunnen we nog steeds niet. Wetenschappelijk gezien zijn het verschillende eilanden van kennis. En dat is hoogst onbevredigend. Er is maar één natuur, en die moet ook in één theorie te vatten zijn.”

“Goh, wat legt u dat duidelijk uit” zei Petra. “Als anderen daarover praten of schrijven snap ik er meestal geen bal van. Maar dit is heel helder.”

Hij glimlachte gevleid.

“Dat komt doordat *ik* gewoon probeer te vertellen waar het over gaat. Er zijn jammer genoeg heel wat collega's die het belangrijker vinden om zoveel mogelijk indruk te maken. Die er veel vaktermen en Engelse kreten door gooien. Zodat de toehoorder in gaat zien dat hij eigenlijk maar een onbenul is.”

“Wordt er veel onderzoek naar die *missing link* ... eh sorry, ontbrekende schakel gedaan?” wilde Martin weten.

“Ja en nee. Je kunt de zaak van verschillende kanten benaderen. Er zijn veel vakgenoten die de hele dag achter hun bureau zitten om slimme formules te bedenken. Soms kun je daarmee een klein onontgonnen stukje 'verklaren'. Maar als je er meer mee probeert te doen blijkt zo'n formule al gauw weer ontoereikend te zijn.”

“Dat is dus de verkeerde manier” concludeerde Martin. “En wat is de goede?”

Hij lachte.

“Leuk dat u mij als alwetend schijnt te beschouwen, maar hier moet ik helaas het antwoord schuldig blijven. Ik kan alleen

in algemeenheden spreken.

Kennis vergaren begint eigenlijk heel simpel: gewoon om je heen kijken. Niet denken, maar waarnemen. Zonder oordeel. Als je iets gekks ziet gebeuren, neem dan niet aan dat je het wel verkeerd zult hebben gezien. Blijf opletten of het misschien nog een keer gebeurt. En als je het dan niet kunt verklaren, accepteer dat gewoon. De natuur *is* niet zo opgebouwd opdat wij haar goed kunnen begrijpen.”

“Een betere manier is dus het doen van experimenten?” vroeg Petra.

“Precies. Het begint bij experimenten, de natuur vragen stellen, en de antwoorden waarnemen. Pas als je genoeg waarnemingen hebt gedaan kun je voorzichtig beginnen er een theorie op te baseren.”

Martin was nu wel even aan een pauze toe. Hij wenkte een serveerster en vroeg wat iedereen wilde drinken en/of eten. Het viel hem op de Petra er enthousiast uitzag; ze leek niet te kunnen wachten om de volgende vraag te stellen. Ook op dit voor haar vrij nieuwe gebied liet ze weer een tomeloze energie zien.

Na een paar slokjes van haar koffie kwam ze dan ook met haar vraag.

“Wat voor soort experimenten zou je dan kunnen doen? Ik kan me er zo weinig bij voorstellen.”

“Wat we willen weten is of electromagnetische velden invloed kunnen hebben op ruimte, tijd en zwaartekracht.”

“Dat hebben ze niet. Ik ken geen elektrisch apparaat dat je gewichtloos maakt, of de klok sneller laat lopen” merkte Martin op.

“Nee, ik ook niet. Maar de electromagnetische krachten waarmee we in het dagelijks leven werken zijn eigenlijk maar heel zwak. Als er al zo'n effect bestaat treedt het waarschijnlijk pas op bij extreem sterke velden. Daar zou je dus mee moeten

gaan experimenteren.”

Er viel een stilte. Als een goed hoogleraar liet hij je even de tijd om het gehoorde te verwerken. Maar toen er niet zo gauw een nieuwe vraag kwam, stelde hij er zelf een.

“Het valt me op dat jullie belangstelling wel erg sterk op dit ene punt gericht is. Volgens mij zijn jullie niet toevallig tegen dat onderwerp aangelopen. Ben ik erg onbescheiden als ik wil weten waardoor die interesse gewekt is?”

Martin vertelde over de presentatie aan de universiteit, de excentrieke vragensteller en de man in het donkere pak. En tenslotte van het vreemde mailtje dat de hoofdredacteur van het ministerie ontving.

Toen hij klaar was vervolgde Petra : “Ik denk dat er een complot achter zit”. Waarna ze haar hele theorie met vuur uit de doeken deed.

De professor luisterde geamuseerd, en bleef nog even zitten peinen toen ze haar verhaal beëindigd had. Petra begon spijt te krijgen van haar voortvarendheid. Ze vreesde dat ze het in het begin zo serieuze gesprek met haar fantasieën verknoeid had.

Maar tot beider verbazing reageerde hij op een onverwachte manier.

“Hmm, jullie denken dus een complot op het spoor te zijn. Hebben jullie bezwaar tegen een bejaard derde teamlid? Ik doe mee.”

“Maar dat zou geweldig zijn” was het enige wat Martin wist uit te brengen.

Hun gast strekte zij hand uit.

“Prima, dat is dan afgesproken. Mag ik me opnieuw voorstellen? Jullie nieuwe collega Frits.”

IV

Ondertussen ging het gewone werk natuurlijk door. De hoofdredacteur begon een beetje te klagen over hun productiviteit en Martin moest toegeven dat dat terecht was.

Er volgden een paar dagen gevuld met raadsvergaderingen, nieuwe gebouwen die geopend werden en wegen waarvan het lint door de wethouder van verkeer doorgeknipt moest worden.

Zijn humeur zakte wat in, en dat werd er niet beter op toen Petra een paar dagen weg was om een belangrijk congres te verslaan. Hij miste haar aanstekelijk enthousiasme; dat was precies wat hij als half ingeslapen vijftiger nodig had. De dagen waarop hij haar niet zag kwamen hem leeg en kaal voor. Er was weinig zelfonderzoek voor nodig om het probleem helder te krijgen.

“Martin”, zei hij op een ochtend tegen zijn spiegelbeeld, “je bent smoorverliefd. Geef het nou maar gewoon toe.”

Het spiegelbeeld lachte even, maar betrok toen een beetje. Het was hem meteen duidelijk wat het zou zeggen, als het zou kunnen spreken.

“Ja, je bent verliefd. Zoiets kan gebeuren. Maar nu even terug naar de realiteit. Ze is meer dan twintig jaar jonger dan jij, en scheelt maar een paar jaar met je oudste dochter. Jullie zijn in heel andere levensfasen. Natuurlijk, samen een spannend avontuur beleven voelt geweldig goed. Maar verder? Zou je een blijvende relatie met haar willen, aangenomen dat zij dat ook ziet zitten? Na een poosje zou ze zich steeds meer door jou geremd voelen. Vergeet het, en blijf gewoon goede vrienden met haar.”

Maar de Martin vóór de spiegel was minder verstandig. Hij overwoog of hij haar zou bellen; ze hadden inmiddels telefoonnummers uitgewisseld. Aan de andere kant ... dat zou misschien weer wat te ver gaan, en meer kwaad doen dan goed.

Hij zag er van af, maar begon wel steeds meer te verlangen naar haar terugkomst.

Toen hij die avond thuiskwam trof hij zijn oudste dochter Marieke op de bank aan. Dat deed ze wel vaker. Ze hield van onverwachte bezoeken, en stond dan meestal met iets lekkers te eten voor de deur.

“Hoi Pap! Hoe gaat het ermee? Een plezierige dag gehad?”

“Hmm, gaat wel. Met jou alles goed?”

“Prima. Kan niet beter. Maar je klinkt niet erg enthousiast.”

Hij vond het nogal lastig om zijn gemoedstoestand onder woorden te brengen. Maar anderzijds stond het hem tegen om tegenover zijn kinderen dingen, die hem dwarszaten, in te slikken.

“Ach, weet je ... toen de burgemeester vanmiddag weer eens een nieuwe school opende, en ik daar verslag van moest uitbrengen, begon ik me af te vragen waar het in mijn loopbaan toch was misgegaan.”

“Zou je heel iets anders willen gaan doen?”

“Dat is, als je vijftig bent, niet zo eenvoudig. Nee, ik hoef geen ander vak, maar ik zou over andere dingen willen schrijven. Die echt interessant zijn, zoals wetenschapsnieuws. Maar bij zo'n plaatselijk krantje krijg je dat er nooit door.”

Ze knikte meelevend.

“Weet je wat, laten we eerst maar eens lekker gaan eten. Ik heb geprobeerd iets nieuws te maken.”

Marieke kon heel goed koken en had er ook plezier in. Net als haar moeder, dacht Martin. Hij zat nog wat na te mijmeren, en viel nog net niet in slaap, doordat ze de stilte verbrak.

“Zeg Pap.”

Onmiddellijk was hij klaar wakker. Ze had een speciale manier om dat te zeggen, en dan volgde er vaak een belangrijke mededeling. Zoals die keer dat ze het voornemen uitte om naar de Verenigde Staten te emigreren. Gelukkig was die gril nooit

doorgegaan, maar het had hem als een steen op z'n maag gelegen.

“Zeg Pap, wat zou jij ervan vinden als ik thuiskwam met een vriend die een stuk ouder is dan ik?”

Het bracht hem een beetje in verwarring.

“Nou ja, als je echt van elkaar houdt moet dat kunnen. Maar eh ... hoeveel ouder bedoel je?”

“Een jaar of vijftien, zestien. Nou ja, ietsje meer misschien.”

Hij probeerde zich een schoonzoon voor te stellen die maar een paar jaar jonger was dan hijzelf, en alles in hem verzette zich tegen dat idee.

“Heb je er goed over nagedacht?”

“Ik vind hem echt leuk. Hij heeft gevoel voor humor, en is heel attent.”

“Kortom, een kwal”, dacht hij, maar hield dat maar voor zich.

Er waren nachten dat Martin beter sliep. Hij droomde dat Marieke thuiskwam met een oude vent, en dat hijzelf ging trouwen met een meisje dat net de middelbare school had afgemaakt. Toen hij tenslotte doodmoe opstond bleek het ook nog eens te stortregenen, en was zijn humeur niet ver meer af van het absolute nulpunt.

Hij had net zijn drijfnatte regenjas uitgetrokken en wilde achter zijn bureau gaan zitten, toen z'n telefoon ging.

“Hallo, je spreekt met Frits.”

Martin had even tijd nodig om die naam in zijn inwendige database op te zoeken, zodat de beller zich wat verduidelijkte.

“Je weet wel, van het team dat het UFT-complot gaat ontmaskeren.”

“O, natuurlijk. Goedemorgen eh ... Frits.”

“Martin, heb jij er al over nagedacht hoe we het onderzoek zullen starten?”

Nee, dat had hij niet. Maar het bleek ook meer een vraag voor de vorm te zijn.

“Je collega Petra dacht dat er bij de universiteit een geheim onderzoek naar die experimenten werd gedaan. Laten we eerst eens proberen uit te zoeken of dat wel zo is.”

“Goed idee. Maar hoe doen we dat?”

Het nieuwe teamlid bleek niet te hebben stilgezeten. Martin zou een serie populaire artikelen over recent natuurkundig onderzoek kunnen schrijven. Of nou ja, in ieder geval zeggen dat hij dat van plan was. Frits zou hem dan kunnen introduceren bij een aantal oud-collega's, en dat zou hun de mogelijkheid geven vrijuit in de universiteit rond te struinen. Als er echt iets aan het UFT-onderzoek werd gedaan, dan zou hij daar wel achter komen.

Het leek Martin een heel goed idee, met die serie artikelen als een mooi bijeffect.

“Dat lijkt me wel wat, Frits. Maar wat die serie betreft, daar moet ik het toch even met de hoofdredacteur over hebben. Hij is een beetje allergisch voor wetenschapsnieuws. Ik bel je zo terug.”

Inderdaad stond de hoofdredacteur niet direct te juichen bij het voorstel. Maar Martin had een sterk punt. Verschillende lezers hadden gereageerd op zijn verslag van de presentatie bij de universiteit. Ze waren zonder uitzondering positief over het verhaal, en wilden weten waarom de krant niet vaker aandacht aan dit soort onderwerpen besteedde.

“Je ziet, niet al onze lezers zijn zo dom als jij dacht. Laten we het gewoon een keer proberen.”

Zijn chef aarzelde nog wat. Maar een klein zetje zou voldoende zijn om hem over de streep te trekken, dat kon je zo zien.

“Wat heb je liever, het zoveelste omgewaaide fietsenhok, of een écht verhaal? De keus is aan jou.”

“Okee, we proberen het. Veel hebben we in deze tijd van het jaar toch niet te verliezen.”

Bij de universiteit had Martin heel wat minder overredingskracht nodig. Ze reageerden ronduit enthousiast over deze onverwachte mogelijkheid tot publiciteit, en nadat hij gezegd had dat Frits hem zou vergezellen was de zaak beklonken.

De volgende dag al werden ze ontvangen, en rondgeleid door een belangrijke PR-functionaris, die Frits nog goed kende van vroeger.

Martin leefde helemaal op bij de kennismakingsgesprekken met diverse onderzoekers, en het bekijken van de experimentele opstellingen. Dit was het soort werk dat hij zich altijd had voorgesteld. Er waren zeker een stuk of acht projecten bij waarover hij een goed verhaal zou kunnen schrijven.

Hij was de hele UFT-kwestie al vergeten, toen Frits er na afloop over begon. Hun rondleider was even weggegaan om koffie voor ze te halen.

“Leuk om mijn oude collega's weer eens te zien, en volgens mij gaat die serie van jou het helemaal worden. Maar wat onze naspeuringen betreft - ik ben er zo goed als zeker van dat ze geen geheime onderzoeken voor ons verborgen hebben gehouden.”

Dat was wel een lichte teleurstelling. Maar Martin was zo enthousiast geworden dat hij zich er nauwelijks druk om maakte. Hij bedankte hun rondleider hartelijk, zei dat hij gauw een afspraak zou maken voor het eerste interview, en vertrok. Frits bleef, want hij wilde nog even met zijn collega napraten.

Toen Martin die avond moe maar heel tevreden op de bank zat, ging zijn telefoon.

Het was Frits, die zei belangrijk nieuws te hebben. Onder vier ogen had zijn collega hem een heel raar verhaal verteld. Als Martin en Petra binnenkort eens bij hem langs konden komen, dan zouden ze versteld staan, dat belofde hij.

* * *

Gelukkig was het zomerweer teruggekeerd. Het terras van het eetcafé tegenover het redactiekantoor was aardig druk; veel mensen kwamen hier even voor een snelle lunch.

Ze zaten in een rustig hoekje, onder een grote parasol.

“Ik ben blij dat ik weer terug ben” zei Petra.

“Viel dat congres tegen?”

“Het was ontzettend saai, en ik moet nog zien dat ik er een leesbaar verhaal over kan schrijven. Maar weet je ...”

Ze keek hem aan met een zachte blik in haar ogen, die hij nog niet van haar kende.

“Weet je, ik heb jón een beetje gemist.”

Martins gevoelsleven werd op slag chaotisch. Hij voelde zijn hart sneller kloppen en werd helemaal warm. Alle verstandige overwegingen die hij op dit punt had gehad verdwenen subiet in de prullenbak. Hij legde zijn hand op de hare.

“Dan hebben we elkáár gemist. Ik ben heel erg blij dat je er weer bent.”

Een poosje zaten ze allebei met hun eigen gedachten. Op de achtergrond waren het geroezemoes van het terras, en wat verkeersgeluiden te horen.

Ze boog zich wat naar hem over.

“Ik vind je zo ... betrouwbaar. En er gaat rust van je uit. Precies wat zo'n opgewonden standje als ik af en toe nodig heeft.”

Hij glimlachte.

“Je kunt het ook omdraaien. Ik vind mezelf soms wat saai en ingedut. Ik heb juist iemand nodig die een beetje leven in de brouwerij brengt, zoals jij.”

Hij zou nog veel meer willen zeggen, maar had moeite om de juiste woorden te vinden. Dat probleem werd voorlopig opgelost doordat de serveerster de bestelde tosti's bracht.

“O ja, dat zou ik bijna vergeten. Ik heb een paar spannende

dingen meegemaakt, de laatste dagen.”

Ze was meteen een en al oor.

Hij vertelde over het idee van Frits, over hun bezoek aan de universiteit, en over de geplande artikelenserie. Ze straalde van enthousiasme.

“Martin, wat geweldig, een serie over wetenschap! Heb ik het je niet gezegd? Je hebt nog een hele carrière voor je. Knap trouwens dat je die brombeer van een hoofdredacteur hebt weten over te halen.”

Hij lachte.

“Ik zei zoiets van dat hij kon kiezen tussen afgebrande schuurtjes of een echt verhaal. Mijn stuk over die presentatie bij de universiteit laatst was ook heel goed ontvangen door de lezers. Hij kon er gewoon niet meer onderuit.”

“Wat zei Frits ervan? Hoe was het trouwens om met hem samen te werken?”

“O, dat was heel plezierig. Ik mag hem wel. Eerlijk, recht voor z'n raap en geen poeha. Daar kunnen heel wat collega's van hem een voorbeeld aan nemen.”

“Maar jullie gingen er toch ook heen om meer te weten te komen van die UFT-experimenten? Zijn jullie op dat punt nog wat wijzer geworden?”

Hij schudde z'n hoofd.

“Nee. Frits was er zo goed als zeker van dat ze daar geen geheime onderzoeken in die richting doen.”

“Jammer, dan kunnen we mijn complottheorie dus vergeten.”

“Nou, niet helemaal. 's Avonds belde hij me met een intrigerende opmerking. Hij had nog wat nagepraat met een oud-collega, en die had hem een heel raar verhaal verteld.”

“Een raar verhaal? Vertel op!”

“Ik heb het zelf ook nog niet gehoord. Maar Frits nodigde ons uit om een dezer dagen samen bij hem langs te komen. We zouden verstedeld staan, zei hij.”

Ze had het liefst meteen gegaan, maar na een telefoontje was

de afspraak op morgenavond vastgesteld.

Het was een grappig uitzierend arbeiderswijkje van omstreeks 1920. De architect had veel moeite gedaan om er een eigen karakter aan te geven. Geen twee huisjes zagen er precies hetzelfde uit, en op een paar plekken moest je onder een spannend poortje door om in een zijstraat te komen.

Martin was een beetje verbaasd dat Frits zich hier gevestigd had, en niet in een grachtenpand of zo. Maar Petra genoot van de architectuur; het leek haar geweldig om in een van zulke huisjes te wonen.

Frits had hen al aan zien komen en stond bij de deur te wachten.

“Kom binnen. Ruim is mijn huis niet, maar hopelijk wel gezellig.”

De woonkamer leek wel op een bibliotheek. Twee wanden waren helemaal in beslag genomen door boekenkasten, en op een paar andere plaatsen stonden ook nog wat rekjes vol wetenschappelijke literatuur.

Even later zaten ze achter een kop koffie. Martin nam voorzichtig een slokje, maar het was nog wat te warm.

“Frits, ik brand van verlangen om dat verhaal te horen waarover je het had. En anders Petra wel, is het niet?”

“Nou, laat ik dan maar van wal steken. Toen jij naar huis was gegaan heb ik nog wat zitten napraten met die oud-collega, die ons had rondgeleid. Hij loopt tegen zijn pensioen, dus dat waren twee oude heren bij elkaar. En waar gaan die dan over praten? Over alles wat er gedurende hun leven veranderd is, natuurlijk.”

“En dat vroeger alles beter was” vulde Petra aan.

“Nee, dit keer niet. We snapten niet hoe we ooit zonder computers hadden kunnen werken, en e-mail vonden we de op één na beste vinding van de eeuw.

Waarop m'n collega opmerkte dat je wel vaak allerlei rommel

toegestuurd kreeg. Ja, ook wel spamberichten, maar hij had het nu over ideeën van allerlei vage figuren.”

“Hij bedoelde zeker die mails die ik laatst verstuurd heb?”, zei Martin.

Frite grinnikte. “Die misschien ook wel, maar er waren veel gekkere dingen bij.”

Zijn collega, die onder andere als taak had zulke correspondentie een beetje te schiften, had in de afgelopen jaren een aantal mailtjes ontvangen van iemand die zich “amateur-fysicus” noemde, en alleen ondertekende met de initialen A.R. Soms belde hij ook wel eens, als het antwoord wat lang op zich liet wachten.

Hij zei bezig te zijn met een persoonlijk experimenteel onderzoek in verband met de Unified Field Theory, en beweerde een opstelling te hebben gebouwd om met behulp van sterke electromagnetische velden voorwerpen in de tijd te kunnen verplaatsen. Niemand geloofde dat natuurlijk, zodat hij geen voet aan de grond kreeg.

Het bleef een tijdje stil, en ze hoopten al van hem af te zijn, toen er wéér een mail kwam, ditmaal vergezeld van een paar foto's. Hij zou een digitale camera naar een tijdstip ruim een eeuw geleden hebben verplaatst, daar wat foto's hebben laten nemen, en vervolgens weer naar het heden hebben laten terugkeren.

De bijgaande foto's waren van slechte kwaliteit. Er was vaag een stoomtramlocomotief op te onderscheiden, met wat personeel en passagiers. Hoewel even onder de indruk, bedachten ze dat iedereen zo'n foto kan kopiëren uit een van de vele boekjes over tramlijnen, die uitgegeven zijn.

“Hebben jullie die foto's bewaard?” had Frits zijn collega gevraagd.

Ja, hij dacht van wel. Als hij ze gevonden had zou hij ze naar Frits doorsturen.

“En?” vroeg Martin.

“Een paar dagen geleden stuurde hij me de mail met de bewuste foto's inderdaad door.”

Er stond een laptop op tafel. Frits klapte hem open en draaide het scherm naar hun toe. Er was een kort mailtje te zien, ondertekend met “A.R., amateur-fysicus”, met een stuk of vijf foto's als bijlage.

De eerste opname toonde de voorkant van een stoomtram-locomotiefje; niet helemaal scherp, maar goed herkenbaar. Frits klikte om de gegevens van de foto op te vragen, onder andere het tijdstip van opname, en het tijdstip waarop het bestand naar de computer was gekopiëerd. Ze bogen zich alle drie over het scherm.

“De opnamedatum is begin dit jaar; het is dus bedrog” merkte Martin op, wat Frits een onbedaarlijke lachbui bezorgde.

“Haha, die Martin! Die camera wéét helemaal niet dat hij in de tijd verplaatst is, laat staan dat-ie zelf zijn klok kan bijstellen.”

Het was wel vreemd dat het bestand naar de computer was gekopiëerd een dag vóór het opnametijdstip. Het kon natuurlijk zijn dat de cameraklok verkeerd was ingesteld. Maar het was ook mogelijk dat de klok vóór de opname ontregeld was geraakt. Kortom, veel wijzer werd je er niet van.

Op de andere foto's, niet veel beter van kwaliteit, waren hier en daar mensen te zien. Petra bestudeerde ze uitgebreid, en ineens slaakte ze een kreet van opwinding.

“Dat is mijn bet-overgrootvader. Ik weet het zeker! Er zijn verschillende foto's van hem in het album dat oom Wim bewaart.”

Ze praatte Frits even bij over de geschiedenis van haar familie. Die keek er wel van op, maar reageerde vervolgens vrij sceptisch.

“Hmm, dat zegt natuurlijk niks. Het kan een oude opname zijn, die onze amateur heeft gekopiëerd.”

“Opa heeft alle foto's waar hij of zijn familie op voorkomen

in dat album geplakt, maar deze zit er echt niet bij.”

Frits was nog steeds niet overtuigd. Maar Petra hield voet bij stuk. Ze bestudeerde de opname nog eens uitgebreid en keek toen triomfantelijk op.

“Het is een kleurenfoto. Die konden ze in Opa's tijd, eind negentiende eeuw, nog niet maken.”

“Hij kan ingekleurd zijn” wierp Martin tegen.

“Nee, dat is hij niet. Ik ben aardig bedreven in het bewerken van digitale foto's, en dat verschil zie je meteen. Met een geavanceerd fotobewerkingsprogramma zou je het trouwens gemakkelijk kunnen aantonen.”

Ze keken verwachtingsvol naar Frits. Die zat diep in gedachten, en friemelde wat aan zijn sikje.

“Hmm ... ik moet toegeven dat je hier een heel sterk punt hebt. Bijzonder merkwaardig.”

Hij peinsde nog even verder, en ging toen resoluut rechtop zitten.

“Ik zou vriend amateur-fysicus weleens willen spreken. We hebben zijn e-mailadres. Ik schrijf hem meteen.”

Na een paar dagen kreeg hij antwoord. Een bespreking was accoord, maar alleen onder vier ogen, ergens op een “neutrale” plaats.

V

Na haar verrassende ontdekking was Petra niet meer te houden. Toen ze elkaar de volgende morgen op het werk zagen, begon ze er meteen over.

“We gaan vanavond naar mijn oom Wim.”

“Welke we?” vroeg hij een beetje verbaasd.

“Nou, jij en ik natuurlijk.”

“Handig, zo'n secretaresse die mijn agenda beheert” zei hij met een knipoog.

Ze realiseerde zich ineens dat ze wel wat erg hard van stapel was gelopen, en putte zich zó uit in verontschuldigungen dat hij een beetje spijt van zijn opmerking kreeg.

“Lieve Petra, dat is nou precies een van jouw eigenschappen die me zo aantrekken. Niet te lang denken, maar meteen doen. Even overleggen was wel handig geweest, maar verrast worden kan ook heel leuk zijn.”

Blijkbaar had ze toch nog het idee dat ze iets goed te maken had, want ze had Martin bij haar te eten gevraagd vóór ze naar haar oom zouden gaan. De tafel was keurig gedekt toen hij arriveerde, en een paar brandende kaarsen riepen een romantische sfeer op. Ook haar kookkunst bleek bovengemiddeld te zijn, zodat hij haar een welverdiend compliment maakte.

Ze zaten nog even innig tevreden na te genieten.

“Ik zal voortaan proberen wat langer na te denken voor ik iets doe, okee?” zei ze. “Maar dit moeten we vaker doen. Ik vind koken leuk, en ik vind jou leuk.”

“Lijkt me een goed idee. Dat eten bedoel ik. En wat dat nadenken betreft, dat is ook wel goed, maar blijf toch ook maar een beetje die spontane Petra. Die vind ik het leukst.”

Hij bleef nog even naar haar kijken.

“Je ziet er geweldig uit. Als ik jou zie voel ik me twintig jaar jonger.”

Ze bloosde een beetje en had, tegen haar gewoonte in, zo gauw geen antwoord paraat.

Pas toen de oude klok van haar oma begon te slaan kwam ze weer terug bij de alledaagse werkelijkheid.

“O jee, zo laat al? We moeten ons haasten. Gelukkig is het niet ver weg.”

Oom Wim was maar weinig ouder dan Martin. Het klikte meteen. Hij was blij met de onverwachte belangstelling voor het familiearchief, en had alle archiefdozen die op Opa betrekking hadden al klaar gezet. Na een uitgebreid overzicht van de familiegeschiedenis, waarbij Petra er een beetje ongeduldig begon uit te zien, haalde hij het foto-album uit een doos.

Ze waren er geruime tijd mee bezig. Veel opnamen hadden te maken met de stoomtram, en waren haarscherp. Petra had ze al vaak gezien, maar kon er iedere keer weer van genieten.

“Wat een kwaliteit hè. Die ouderwetse camera's met platen van 18 bij 24 centimeter overtreffen nog steeds de modernste digitale apparaten.”

Opa kwam er verschillende malen op voor, en Martin zag nu ook de treffende gelijkenis met een van de mannen op de foto's die Frits had ontvangen.

Er was ook een opname bij van een tramstation. Petra bekeek hem aandachtig.

“Dat huisje komt me bekend voor. Waar hebben we dat laatst nou ook weer gezien?”

Martin reageerde verrast.

“Verrek, dat is dat huis bij het afgebrande schuurtje. Het is dus een oud stationsgebouwtje.”

Ze bladerden fanatiek verder, op zoek naar nieuwe verrassingen.

“Zoeken jullie iets speciaals?” wilde oom Wim weten.

“We hopen eigenlijk dat een bepaalde foto er *niet* bij zit” antwoordde zijn nichtje.

Omdat dit antwoord de zaak niet duidelijker maakte, legde Martin in het kort uit wat er voorgevallen was. Het kostte nog aardig wat moeite om het aan een buitenstaander uit te leggen. Maar toen dat eenmaal gelukt was kreeg Wim ineens een inval.

“Wacht eens, zou dat soms iets te maken hebben met die rare brief?”

Het bleek dat Opa een uitgebreide briefwisseling onderhouden had met zijn broer. Soms wel twee brieven per week, van beide kanten. Van de honderden brieven had Wim maar een klein deel gelezen.

“Hij zat ergens aan het begin van de stapel. Ja, deze.”

Voorzichtig haalde hij het vergeelde papier uit de envelop, vouwde het open en legde het op tafel. Het handschrift was hier en daar wat kriebelig, maar toch redelijk leesbaar.

Zeevoort, 19 Augustus 1896

Beste broer,

Hoe gaat het bij jullie? Is je vrouw al van haar hooikoorts genezen? Hier alles wel.

Ik schrijf je omdat mij iets heel merkwaardigs is overkomen, dat ik met iemand wil delen. Ik verzoek je evenwel hier geen ruchtbaarheid aan te geven, daar het voorval zo mal is dat men aan mijn verstandelijke vermogens zou kunnen gaan twijfelen.

Nu dan! Drie dagen geleden had ik dienst op de tramlijn naar Zeevoort. Na gestopt te hebben bij het station aan het begin van den Zeevoortschen Weg bracht ik den tram weer op gang.

Echter, tot mijn verbijstering doemde er plotseling een vreemde stelling op, recht voor den locomotief. Hij leek uit de lucht te zijn gevallen. Ik zag mij genoodzaakt krachtig te remmen, tot grooten schrik der reizigers. Nadat wij een poosje verstijfd van schrik hadden ge-

keken, loste het geheel even plotseling weer in de lucht op. Teun, de stoker, zei dat dit het werk van den duivel moest zijn, en het kostte mij nog heel wat moeite om hem te bewegen verder te rijden.

Zoals je weet geloof ik in het geheel niet in spookten, maar voor hetgeen hier voorgevallen is kan ik toch geen eenvoudige verklaring bedenken.

Nu, dan ben je weer op de hoogte van mijn jongste belevnissen.

Hartelijke groeten, ook aan je vrouw.

Je liefhebbende broer

Martin en Petra waren met stomheid geslagen, en ook tot oom Wim drong het door dat er iets heel vreemds aan de hand was.

“Die foto's van de amateur-fysicus moeten wel iets te maken hebben met deze brief”, zei Martin. “Ze kloppen precies met elkaar.”

“Maar hoe kan dat nou?” wierp Petra tegen. “Die brief is geschreven meer dan honderd jaar voordat onze amateur op het idee van die experimenten kwam. Hij had die net zo goed *niet* kunnen doen, en dan zou die brief nergens op slaan.”

“Ja, maar hij heeft ze *wel* gedaan. Zou hij van het bestaan van deze brief hebben geweten?”

“Onmogelijk” antwoordde Wim. “Niemand kan bij dit archief zonder mijn toestemming. En bij mijn weten ben ik de enige in de familie die deze brief ooit gelezen heeft.”

“Dan zitten we met een onverklaarbaar geval. Tijd om de wetenschap in te schakelen.”

Hij voegde de daad bij het woord, en belde Frits.

“Hallo, met Martin. We zitten met een onmogelijk voorval in ons maag.” Hij legde even kort uit wat ze gevonden hadden.

Frits reageerde enthousiast.

“Ha, een onmogelijkheid. Dat is mijn specialiteit. En nou ik je toch spreek, ik heb ook nieuws voor jullie. Ik heb een gesprek gehad met onze vriend de amateur-fysicus. Erg interessant. Morgenavond bij mij, schikt jullie dat?”

Het was al laat toen Martin die avond thuiskwam. Zijn hoofd was vol van de foto's en de rare brief, en het zou beter zijn geweest als hij nog wat dufs had gelezen en dan meteen was gaan slapen. Maar in een roerige periode als deze kon hij het niet laten nog even zijn mail te checken.

Er was een berichtje bij van zijn dochter Marieke. Ze schreef enthousiast dat haar veel oudere vriend haar uit eten had gevraagd. Hij las het met gemengde gevoelens. Het stond hem tegen als hij zich voorstelde hoe ze daar in dat restaurant tegenover een man zou zitten die niet veel in leeftijd verschilde met hem.

Maar was dat eigenlijk niet precies hetzelfde als hij en Petra? Waarover hij eigenlijk nog niet veel aan z'n dochter had verteld; alleen dat hij uit was geweest met een aardige vrouwelijke collega.

Nee, dat was heel iets anders, riep zijn gevoel iets te luid. Maar het bleef in zijn hoofd rondspoken, en de verder zo geslaagde avond eindigde een beetje onbevredigend.

* * *

In de huiskamer/bibliotheek van Frits hing een genoeglijke sfeer. Omdat het een warme dag was geweest had hij de deur naar een klein achtertuintje opengezet, en af en toe kwam er een vleugje geur van bloeiende struiken naar binnen.

“Vertel eens, jullie hebben geloof ik iets interessants ontdekt.”

“Iets onmogelijks” antwoordde Petra.

Frits glimlachte.

“Iets wat onmogelijk is gebeurt nooit. Je bedoelt dat je iets hebt gezien waarvan je dácht dat het onmogelijk was, vermoed ik.”

Ze zag er wat verward uit, maar Frits ging onverstoorbaar verder.

“Welkom bij de theoretische natuurkunde, beste Petra. Reken er maar vast op dat je vanavond nog veel gekkere dingen te horen gaat krijgen.”

Martin deed verslag van hun zoekactie naar een origineel van de mysterieuze foto, dat inderdaad niet in het album aanwezig bleek te zijn. Daarna vertelde hij over de oude brief die ze gevonden hadden.

“Die is dus bijna honderdtwintig jaar geleden geschreven. Maar de feiten kloppen nauwkeurig met de foto's die onze vriend de amateur heeft gemaakt. Als hij die rare experimenten niet had gedaan zou die brief dus iets melden dat niet gebeurd is. Wat is nou oorzaak, en wat is gevolg? Ik kom er echt niet uit.”

Het bleef even stil, en toen nam Frits het woord. Het was hem aan te zien dat hij helemaal in zijn element kwam door deze vragen.

“Misschien wist je het niet, maar een kat kan geen kleuren onderscheiden. Als je een rood en een groen balletje voor hem neerlegt, en telkens een beloning geeft als hij het groene balletje als eerste aanraakt, zal hij tot in lengte van dagen een score van vijftig procent blijven halen. Voor hem zien die balletjes er precies hetzelfde uit.”

“Wat sneu” zei Petra, die een groot kattenliefhebster was.

“Normaal lijdt het beest er helemaal niet onder. Die informatie heeft hij bij de jacht niet nodig. Er lopen geen rode en groene muizen rond. Zijn hersentjes zijn dus niet ingericht om dat, voor hem nutteloze, onderscheid te maken.”

Ze zaten geboeid te luisteren, maar de draagwijdte van deze

informatie was nog niet doorgedrongen. Frits vervolgde zijn college.

“Wat voor onze begrippen een déél van de werkelijkheid is, is voor de kat de hele werkelijkheid. Meer laat zijn brein niet toe. Precies hetzelfde is er met ons aan de hand. We zien maar een heel klein deel van wat er is in de natuur. Kun jij ultraviolet licht zien, of radioactiviteit voelen?”

“Nee” antwoordde Martin.

“Precies. Maar ze bestaan wel, en kunnen behoorlijk wat schade aanrichten.”

“Ja, ja” zei Martin. “We zien dus maar een deel van de werkelijkheid. Maar het is me nog niet duidelijk wat dat met onze paradox te maken heeft.”

Frits nam een slok water, en ging verder.

“Het is nog veel erger gesteld met ons brein. Het mist niet alleen een aantal zaken, de dingen die wél binnenkomen worden ook nog eens op een speciale manier gerangschikt. En die kunstmatige volgorde zien wij mensen als dé werkelijkheid.

De tijd beleven wij als zaten we in een trein die met constante snelheid rijdt, zonder dat we er iets aan kunnen doen. Bij elke electriciteitspaal is er weer een minuut verstreken. Uit het raampje zien we de ruimte, het landschap in dit geval, die bij dit tijdstip hoort.”

“Ja, dat lijkt me wel een goede beschrijving” meende Petra.

“Maar heel onvolledig. Er kan nog een tweede spoorbaan zijn, die in een andere richting loopt dan de onze. De trein daarop kan ook nog een andere snelheid hebben. Mensen in die trein ervaren een andere tijd, dat wil zeggen, het landschap wordt in een andere volgorde en snelheid aan ze gepresenteerd.”

Martin begreep wel ongeveer waar hij heen wilde, maar voor Petra was dit een totaal nieuw gezichtspunt. Frits glimlachte toen hij de verwarring zag die hij teweeg had gebracht.

“Misschien vind je dit theoretisch geklets, en dat kan ik je

niet kwalijk nemen. Maar er zijn experimenten gedaan die laten zien dat het klopt. In een snel bewegend ruimtevaartuig verloopt de tijd iets langzamer dan op aarde. Als je een heel nauwkeurige klok meestuurt, dan blijkt dat hij na terugkeer een klein beetje achter loopt.

Maar nu wat anders. Kan ik nog iets te drinken voor jullie inschenken? Iets fris, een biertje, een borreltje?”

“Asjeblijft geen alcohol” verzuchtte Petra, “Ik ben bang dat mijn persoonlijke klok dan helemaal van slag raakt. Het is zo al ingewikkeld genoeg.”

“Laten we wat concreter worden en proberen jullie paradox op te lossen” hernam Frits, nadat ze even uitgeblazen hadden.

“Je kunt tijd dus zien als een soort weg, die door het landschap van de tijd/ruimte loopt. Onze beperkte geest ziet zichzelf altijd óp die weg; voor ons de toekomst, achter ons het verleden.

Langs die weg staan de gebeurtenissen. Een vreemde verschijning in 1896, daarna een brief die daarover geschreven is, en veel verderop, in 2016, onze amateur die heeft bedacht hoe hij een foto in het verleden kan maken.

Wij mensen proberen dat te verklaren in oorzaken en gevolgen, en komen er in dit geval niet uit. Maar stel nu dat een veel verder geëvolueerd wezen in staat is om náást die weg te gaan staan, en die naar hartelust in te richten met gebeurtenissen. Hij kan er het vertrek van een stoomtram op zetten. Of een amateur-fysicus die een apparaat in elkaar knutselt.

Maar ook hij is gebonden aan natuurwetten. De gebeurtenissen waar jullie mee tobben kan hij er alleen allebei op zetten; *ze vormen één geheel*, dat zowel een plaats heeft in 1896 als in 2016.

Dus óf de verschijning heeft plaatsgevonden, gevolgd door het schrijven van de brief, én de amateur heeft zijn truukje uitgehaald, óf geen van beiden. Iets anders laat de natuur blijk-

baar niet toe.”

“Frits”, zei Martin na even nagedacht te hebben, “het klinkt of je gelijk hebt, maar ik kan me er niets bij voorstellen.”

“Ik ook niet” antwoordde Frits. “Dat kan geen mens. Ik kan het beredeneren, maar mijn brein kan er zich geen voorstelling van maken. Net als die kat, die nooit zal begrijpen dat er verschil is tussen die twee balletjes.”

Het begon al een beetje te schemeren. Allerlei vage plantengeuren kwamen door de tuindeur naar binnen. Rond een brandende buitenlamp fladderden een paar vleermuizen.

“Goed” merkte Petra na een ogenblikje van stilte op. “Onze paradox lijkt dus te zijn opgelost, al begrijp ik dan maar half h oe. Maar jij hebt toch ook nog wat meegemaakt, Frits?”

Hij had even tijd nodig. De omschakeling van een college naar het dagelijks leven ging altijd wat moeizaam.

“O, je hebt het over mijn ontmoeting met onze mysterieuze vriend. Ja, dat is nog een heel verhaal.” Hij knipte een paar lampjes aan.

“We hadden afgesproken in datzelfde restaurant waar ik met jullie heb kennis gemaakt. Toen ik aankwam zat hij er al. Een nogal excentrieke verschijning. In het begin reageerde hij rond-uit afwerend. Ik ben maar wat over mijn eigen werk gaan vertellen, en dat hielp.

Die Adriaan Regensdorf, zo heet hij, is een merkwaardig figuur. Fanatiek en geobsedeerd door die UFT-experimenten. Maar ik moet toegeven dat hij wel degelijk wat afweet van natuurkunde.”

Hij had er al jaren aan gewerkt, vertelde Frits. Een theorie opgesteld over het verband tussen electromagnetische velden, en tijd en ruimte. Na alles nogeens grondig gecontroleerd te hebben nam hij contact op met een paar bekende wetenschappers. Maar niemand nam hem serieus; ze namen niet eens de moeite zijn theoretisch werk door te lezen, en wilden al hele-

maal niet met hem praten.

“Allemaal angst. Ze zijn als de dood voor gezichtsverlies. Wat zouden je collega's wel niet denken?” Frits schudde misnoegd zijn hoofd en ging door met het verhaal.

Vriend Adriaan was flink gefrustreerd geraakt, maar omdat hij ook een doorzetter is besloot hij dan maar zélf te gaan experimenteren. Hij zou de wereld wel eens laten zien dat hij gelijk had. Het trof dat hij juist een flinke erfenis van een verre oom had gekregen, zodat hij niet op een paar dubbeltjes hoefde te kijken.

Het idee van die camera was al vroeg bij hem opgekomen. Zijn eerste experimentele opstelling werkte nog niet goed, en de camera smolt weg in plaats van naar het verleden te vertrekken. Bij een paar volgende experimenten ging het al niet veel beter. Maar ineens begreep hij waar de fout in zijn apparatuur zat. Toen hij die hersteld had lukte het hem inderdaad een camera, die hij van wat extra toevoegingen had voorzien om hem automatisch opnamen te laten maken, te doen verdwijnen en weer terug te halen.

Met trillende handen had hij het geheugenkaartje in zijn computer gestopt, en het bevatte inderdaad een stuk of vijf foto's. Nauwkeurige bestudering liet zien dat ze werkelijk op een tijdstip in het verleden moesten zijn gemaakt.

Hij dacht nu het doorslaggevend bewijs in handen te hebben, en nam opnieuw contact op met een paar wetenschappers. Maar die toonden nog steeds geen enkele interesse.

De dagen daarop gebeurden er wel een paar vreemde dingen. Er kwam iemand langs die zei van het electriciteitsbedrijf te zijn, en de leidingen te komen controleren. Dat deed-ie op z'n jan-boerenfluitjes, maar hij wilde per sé ook in het schuurtje kijken. Wat Adriaan, die nattigheid begon te voelen, pertinent weigerde.

Er hing ook regelmatig een man met een beetje buitenlands uiterlijk, in een keurig donker pak, in de buurt rond, die allerlei

foto's maakte. Het was duidelijk dat men van verschillende kanten probeerde achter zijn geheim te komen.

Hun vriend was niet tevreden met de slechte kwaliteit van de foto's. Hij schafte een betere camera aan, plus wat apparatuur om die automatisch te laten bedienen. Maar de experimenten mislukten nu opnieuw. De camera bleef waar hij was en maakte alleen opnamen van het interieur van zijn schuurtje.

Hij sloeg weer aan het rekenen, en kwam tot de conclusie dat er voor het verplaatsen van die zwaardere uitrusting meer vermogen nodig was. Door zijn bezetenheid om zijn theorie te bewijzen werd hij nu een beetje slordig. Met een kleine aanpassing van de apparatuur lukte het om het electrisch vermogen flink wat groter te maken. Maar hij verzuimde om de andere onderdelen van zijn opstelling ook zwaarder uit te voeren.

Dat ging dus duidelijk fout; de apparatuur vloog in de fik, en hij kon zich nog juist uit de voeten maken voordat het hele schuurtje in lichterlaaie stond.

Martin en Petra keken elkaar veelbetekend aan. "Het afgebrande schuurtje" zeiden ze tegelijk.

"Heb ik iets gemist?" vroeg Frits verbaasd.

"We praten je zometeen wel even bij" antwoordde Martin. "Maar het belangrijkste is dat we nu ook weten waar onze fanatieke vriend woont."

"Goed, zijn schuurtje was afgebrand. Maar een paar dagen later was een aannemer al bezig het weer op te bouwen, en nu van beton" ging Petra verder.

Martin zag dat het Frits allemaal een beetje te vlug ging.

"Toevallig hebben we dat schuurtje gezien na de brand, en ook de wederopbouw. Maar ga door met je relaas, Frits."

"Eh ... ja, hij liet het inderdaad meteen weer opbouwen. Een stuk groter, en ditmaal voorzien van een 'kooi van Faraday', om de buurt niet te storen, én om niet op te vallen."

"Een 'kooi van Faraday' is een electrische afscherming" licht-

te Martin voor Petra toe.

“Precies. Hij was nu druk bezig om zijn experimentele opstelling opnieuw te bouwen; ditmaal aanmerkelijk groter van afmetingen, en van een veel zwaardere uitvoering.

Ik vroeg of ik een keer mocht komen kijken, maar dat weigerde hij beslist. Hij wilde eerst zeker zijn van zijn zaak, en voldoende experimenteel bewijsmateriaal hebben, vóór hij de resultaten wereldkundig maakte.

Hij had het vermoeden dat zowel de Nederlandse militaire inlichtingendienst, als een vergelijkbare organisatie uit een ander land, erop uit waren om achter zijn theorie te komen.”

“Maar hoe zit het nou met dat schuurtje?” besloot Frits.

“Toevallig hoorde ik daar een paar weken geleden van” antwoordde Martin. “Ik sprak daar een buurman, en we zagen ook die vent in dat donkere pak verdacht rondhangen. Omdat ik voelde dat er iets raars mee was ben ik het blijven volgen. Of liever wij, Petra en ik.

We zijn er inmiddels achter dat Adriaans huis aan het begin van de Zeevoortseweg staat, en een voormalig stationsgebouwtje is van de stoomtram naar Zeevoort. Het schuurtje moet precies op de plek staan waar vroeger het spoor heeft gelopen.”

Frits dacht geruime tijd na.

“Ik begin zo langzamerhand te geloven dat mijn collega's onze vriend Adriaan ten onrechte miskend hebben. Hij zou weleens een groot wetenschappelijk genie kunnen zijn. Ik ga proberen opnieuw contact met hem op te nemen, mijn volle steun toe te zeggen en volstreekte geheimhouding van de theoretische aspecten te beloven.”

VI

Er volgden weer een paar gewone werkdagen. Op een ochtend trof Martin de hoofdredacteur aan in de gang van het redactiekantoor. Het leek wel of die hem op stond te wachten, en ook of hij zich wat ongemakkelijk voelde.

“Dag Martin. Eh ... wat ik nog wou zeggen ... over die serie van jou ...”

“Die serie artikelen over onderzoeken bij de universiteit, bedoel je?”

“Ja. De eerste aflevering is gisteren geplaatst zoals je weet en eh ... er kwamen nogal wat enthousiaste reacties op van lezers.”

“Goed om te horen. Ik zei toch dat ze helemaal niet zo dom waren.”

“Dat heb je gezegd ja. Er waren ook reacties van lokale dagbladen in andere regeo's. Die vroegen of ze jouw serie mochten overnemen. En zelfs een landelijke krant toonde interesse.”

Belangstelling had hij wel verwacht, maar Martin stond nu toch even sprakeloos.

De hoofdredacteur stak hem de hand toe.

“Proficiat. Ik zal het maar ronduit toegeven, dit heb ik verkeerd ingeschat. Bedankt dat je toch hebt doorgezet.”

Martin en Petra zagen elkaar dagelijks bij de lunch. Ze was opgetogen over het nieuws, en om het te vieren vroeg ze hem opnieuw te eten. Martin kreeg steeds meer de indruk dat hun gevoelens wederzijds waren. Het leven kwam hem als één groot feest voor.

Toen hij op een middag net thuis was gekomen ging z'n telefoon.

“Hoi Pap, met Marieke. Ben je nog niet aan het eten begon-

nen? Ik heb wat lekkers gemaakt, en als het schikt wilde ik nu naar je toe komen.”

“Het lijkt wel of ze een beetje uit haar doen is” dacht hij toen ze aan tafel zaten. Hij probeerde het voorzichtig te peilen, maar ze wilde eerst lekker eten, zei ze.

Na de maaltijd maakte Martin koffie, en zette een schaalje bonbons op tafel. Ze viel er met een ongewone gretigheid op aan. Normaal lette ze er altijd op niet veel zoetigheid te gebruiken.

“Okee, kind. Vertel nou maar wat er aan de hand is. Gewoonlijk kan ik dit spul nauwelijks aan je kwijt.”

Het duurde even voordat ze haar bonbon verorberd had.

“Ik heb het uit gemaakt.”

“Hè? Ik dacht dat je hem juist zo leuk vond.”

“We zijn uit eten geweest, dat schreef ik je. In een veel te duur restaurant. Toen we tegenover elkaar aan tafel zaten zag ik ineens een veel oudere man in een andere levensfase. Ik begreep zelf niet meer wat ik zo leuk aan hem had gevonden. Toen hij dacht dat ik even niet keek flirtte hij zelfs met de serveerster. Walgelijk!”

Martins eerste reactie was opluchting, maar hij begreep dat het daar nu niet het moment voor was.

“Goh, wat beroerd voor je.”

“Ach”, zei ze. “Het voelt natuurlijk wel eventjes rot, maar eigenlijk ben ik blij dat ik het nu ontdekt heb, en niet veel later pas. En ik heb er wat van geleerd. Als ik weer een vriend tegenkom mag hij niet meer dan twee jaar met me verschillen.”

Martin lachte. “Nou, dat is wel erg rigoreus. Mogen het er geen vijf zijn?”

“Nou ja, je begrijpt me wel. Ik wil een knul van ongeveer mijn eigen leeftijd.”

“Dan hoop ik dat je die gauw vindt” zei hij, met warmte in z'n stem.

Even twijfelde hij of hij wat meer zou vertellen over Petra.

Maar z'n gevoel zei hem dat het tijdstip daarvoor nu wel erg slecht gekozen zou zijn.

Er verstreken verscheidene dagen waarop ze niets van Frits hoorden. Petra begon al aan te dringen dat hij hem zou bellen, en tenslotte kon ook Martin zijn ongeduld niet langer bedwingen.

Maar er was geen nieuws te melden. Frits had de amateurfysicus een paar maal gemaïld, maar zonder resultaat. Een telefoonnummer hadden ze niet van hem; alleen zijn adres.

“Raar dat hij niet meer reageert” vond Frits. “Kunnen jullie niet eens poolshoogte gaan nemen bij zijn huis? Met een of ander smoesje; jullie kent hij niet.”

Zoiets hoef je maar één keer tegen Petra te zeggen, en omdat Martin het ook wel zag zitten fietsten ze tegen het eind van diezelfde middag naar de Zeevoortse weg.

Het was nog steeds heerlijk zomerweer. Wel was de wind naar het westen gedraaid en de temperatuur wat gezakt, maar daar stond tegenover dat je nu een lichte zeelucht rook. Martin snoof die met welbehagen op. Hij zag dat Petra ook genoot van hun korte fietstochtje.

Niet ver van Het Schuurtje stond een huis te koop.

“Wat een heerlijke plek om te wonen” verzuchtte Petra.

“Vind jij het ook zo mooi?”

Stel je voor dat we ...”. Ze maakte haar zin niet af.

Ze waren allebei zó in gedachten verzonken dat ze pas tien huizen verder ontdekten dat ze het tramstationnetje voorbij gereden waren.

Martin belde aan. Hij had besloten zich voor te doen als een gemeentelijke controleur van de hondenbelasting, als Adriaan open zou doen.

Maar die deed niet open, ook niet na nog een paar maal dringend bellen.

“Niet thuis” zei Petra. “Dan is het ook niet zo erg als we eventjes naar binnen proberen te gluren.”

Nu ze het eenmaal wisten kon je heel goed zien dat het een oud stationsgebouwtje was. Het kostte weinig moeite om te bedenken waar de wachtkamer was geweest, waar het loketje voor plaatsbewijzen, en waar de huismeester met zijn gezin had gewoond.

Door de halfopen vitrages waren een paar kamers te zien. In de keuken stond een onaangeroerde maaltijd op tafel. Maar van de bewoner geen spoor.

“Hij zal in de schuur zijn” veronderstelde Martin.

De betonnen schuur was op slot, maar binnen hoorden ze duidelijk het gezoem van apparatuur. Martin klopte op de deur, maar er gebeurde niets. Hij bonsde er nog een paar keer op, maar geen enkel teken van leven.

“Dat is ook niet zo gek” merkte Petra op. “Hij laat niemand toe bij zijn opstelling.”

Martin probeerde door het sleutelgat te kijken, maar dat lukte niet. Het was ergens door geblokkeerd, waarschijnlijk door zo'n tochtklepje dat je wel meer bij sleutelgaten ziet.

Ze stonden wat besluiteloos te kijken. Martin stelde voor maar weer naar huis te gaan, en dat gaf voor zijn koppige vriendin de doorslag. Ze nam het gebouwtje nogeens goed in zich op en liep er omheen.

“Je mag laten zien hoe sterk je bent” zei ze.

“Wat? Je wilt toch hoop ik niet dat ik de deur intrap?”

“Nee, dat hoeft niet. Zie je die luchtroosters onder de dakrand? Als ik op jouw schouders ga staan kan ik daar net doorheen kijken.”

“Hmm, dat is wel een idee. Maar doe je voorzichtig?”

Ze bleek verbazend lenig te zijn, en in een paar tellen stond ze met haar hoofd juist voor een luchtrooster.

“En, kun je wat zien?”

“Ja, een boel apparatuur en een wirwar van kabels. Het ruikt

nogal benauwd. Maar ik zie niemand.”

Ze klom weer op de grond, en stelde voor nog eens door een tegenover liggend rooster te kijken.

“Eh ... nog meer kabels, een schakelkast, en de binnenkant van de deur. Maar nog steeds geen mens te zien.”

Ineens voelde Martin dat er een schokje door haar heen ging.

“Nee maar! Er zit een sleutel aan de binnenkant van de deur. Dan moet onze vriend ook binnen zijn. Maar er is echt niemand te bespeuren. Dat .. dat kan toch niet?”

“Frits zou er wel een verklaring voor hebben” antwoordde Martin, maar het grapje ontging haar volkomen.

In haar haast om weer naar beneden te komen verloor ze plotseling haar evenwicht. Razendsnel probeerde Martin om haar val te breken. Dat lukte gelukkig boven verwachting goed, en ze belandde in zijn armen.

Ze leek even geschrokken, maar niet lang. In plaats van te gaan staan bleef ze liggen, sloeg haar arm om zijn hals en keek hem lachend aan.

Martin vergat alle verstandige overwegingen van de laatste tijd. Hij drukte zijn lippen op de hare, wat het begin werd van een innige omhelzing.

Ze stonden nog wat na te dromen, toen hij ontdekte dat zijn maag om aandacht begon te vragen.

“Jee, het is allang etenstijd geweest. Zullen we dat eetcafé waar we laatst waren nog eens met een bezoek vereren?”

Ze kwam van ver weg.

“Huh, wat zei je, lieverd?”

Hij herhaalde zijn voorstel, en ze zag er ook wel wat in.

Ditmaal waren er meer klanten, zo te zien vooral mensen die een fietstochtje hadden gemaakt. Ook veel kinderen, sommigen nog boordevol energie, en anderen moe en een beetje dreinerig. Stil was het bepaald niet. De beste plekken waren al bezet, maar in een hoek naast de ingang was nog een tafeltje vrij.

“Dit was de fijnste dag die ik sinds maanden heb meegemaakt” zei ze, Martin stralend aankijkend. Die knikte instemmend.

“Je bent een fantastische vrouw. Heerlijk dat ik jou ontmoet heb.”

Ze hadden iets eenvoudigs besteld, waarvan de kwaliteit ook dit keer weer prima in orde was. Tevreden legde Martin even later zijn bestek neer.

“We moeten niet vergeten dat we vanmiddag ook nog iets geks hebben meegemaakt. Zo raar dat jij van schrik een buiteling maakte.”

Ze keek hem aan met een ondeugend lachje in haar ogen.

“Nou ja ... eigenlijk schrok ik niet zo heel erg hoor. En die val, die had ik ... een beetje gepland, zullen we maar zeggen.”

De verbazing op zijn gezicht bezorgde haar nog meer plezier.

“Ach, Martin, had je dat helemaal niet door? Wat ben je toch een heerlijke man. Je hebt alleen af en toe een zetje nodig. Nou, dat heb ik je dus gegeven.”

Nu kon hij er toch ook wel om lachen. Die spontane Petra dacht dus soms wel degelijk goed na voor ze iets deed.

“Maar nou het schuurtje” zei hij even later. “Weer zo'n rare kwestie. Wat moeten we ermee?”

Ze keek om zich heen.

“Toch wel een beetje lawaaiig hier. Zo kan ik me niet concentreren. Weet je wat, fiets even met me mee, dan zet ik koffie.”

Hij voelde zich al helemaal thuis op haar flat. De woonkamer was gezellig ingericht met warme kleuren, een bank met veel kussens, en een knuffelbeest erop. Aan de muur een paar reproducties. Van Gogh, zo te zien.

Ze zette een blad met kopjes koffie op tafel.

“Het blijft inderdaad vreemd. Waar is onze amateur-fysicus in vredesnaam gebleven?”

“Misschien is er wel iets met hem gebeurd. Per ongeluk de

hoogspanning aangeraakt of zo. Hij zal toch niet ergens achter een apparaat liggen?” zei Martin ongerust.

Petra schudde haar hoofd.

“Nee, dan had ik hem echt moeten zien. Volgens mij heb ik geen hoekje van die schuur gemist. Dit lijkt me meer een zaak voor Frits. Die heeft overal wel een verklaring voor.”

“Zal ik hem bellen?” vroeg Martin.

Ze schudde resoluut haar hoofd.

“Nee, morgen. Ik vind het voor vandaag genoeg geweest. Laten we het over iets ontspannends hebben.”

Ze begon te vertellen over haar kindertijd. Dat ze zich toen vaak meer als een kwajongen gedroeg dan meisjesachtig. Als ze met een paar schoolvriendjes een streek gingen uithalen werd zij door iedereen als leider van het groepje geaccepteerd. Af en toe had ze ook wel vriendinnen, maar die vond ze meestal een beetje tuttig.

“Je was dus een echte robbedoes” stelde hij vast.

“Een wát?”

“Een robbedoes, dat is een oude uitdrukking voor een meisje dat zich kwajongensachtig gedraagt. Mijn oma zei dat wel eens.”

Opnieuw drong het tot hem door dat ze toch wel flink van leeftijd verschilden. Het veroorzaakte weer dat vage, onplezierige gevoel dat hij de laatste tijd al vaker had ervaren. Ze was een heel aantrekkelijke vrouw, en zijn hart begon weer wat sneller te kloppen als hij aan het romantische einde van die middag dacht. Maar aan de andere kant ...

Martin keek op zijn horloge.

“Ik zal nog wat voor je inschenken” zei ze gauw.

Ze kwam terug met glazen frisdrank, en ging weer op de bank zitten, veel dichterbij dan daarnet.

Het was even stil. De oude klok van haar oma tikte de seconden weg. Er hing een soort lading in de atmosfeer waar hij niet goed raad mee wist.

Martin draaide zijn hoofd naar haar om, precies op het moment dat zij hetzelfde deed. Ze keken elkaar diep in de ogen.

Toen voelde hij zijn laatste restje verstand wegvallen. Er ontstond een onstuimige vrijpartij.

VII

In de ochtend ziet de wereld er vaak veel prozaïscher uit dan aan het eind van de dag. Misschien komt het door de andere lichtval, of door nieuwe inzichten die tijdens de slaap ontstaan.

Een feit was dat Martin zich een beetje katterig voelde, aan de ontbijttafel in Petra's flat. Hij had er de pest in dat hij zichzelf de avond tevoren niet beter onder controle had weten te houden.

Petra leek daar allemaal geen last van te hebben. Ze was in diepe gedachten verzonken, en af en toe speelde er een vage glimlach om haar lippen.

Opnieuw streden allerlei gevoelens bij Martin om voorrang. Tegenover hem zat een vrouw waar hij echt van hield, dat was buiten twijfel. Maar dat grote leeftijdsverschil bleef hem parten spelen. Hij vroeg zich af hoe haar leven eruit had gezien toen haar vroegere vriend nog bij haar woonde. Zou ze daarmee eigenlijk niet veel beter af zijn geweest?

Een paar maal stond hij op het punt wat te zeggen, maar twijfelde dan toch weer aan de manier waarop hij het tot uitdrukking zou brengen.

Toen hakte hij de knoop door.

“Sorry van gisteravond.”

Ze keek hem stomverbaasd aan.

“Hoe bedoel je, sorry? Het was toch goed zo? We hadden het geweldig.”

“Het wás ook geweldig, lieverd. Maar we schelen zoveel in leeftijd. Ik vraag me steeds meer af of zo'n relatie op den duur zou werken.”

“Wat maakt dat verschil nou uit? We houden van elkaar, en daar gaat het toch om?”

“Nú maakt het misschien niet zoveel uit, maar over een aantal jaren kan dat veranderen. Ik wil heel graag goede vrienden met

je blijven. Maar een relatie ... nee dat is echt niet verstandig.”

Ze betrok. “Laat jij me nou óók al in de steek?”

“Het laatste wat ik wil is je in de steek laten. Je betekent echt heel veel voor me.

Maar toen ik je vannacht naast me zag liggen, een lief, slapend jong meisje, dacht ik: 'Martin, dat kun je haar niet aan-doen. Jullie zijn in heel verschillende levensfasen. Over twintig jaar krijg jij ouderdomskwaaltjes, terwijl zij nog in de kracht van haar leven is. Je fungeert nu als een vliegwiel voor haar, wat ze af en toe wel nodig heeft. Dán zou je een rem worden'.”

Ineens zag hij dat er tranen over haar wangen liepen. Hij had het er moeilijk mee. Petra hoorde vrolijk en levenslustig te zijn, en geen verdriet te hebben. Maar aan de woorden die hij zojuist vol passie had gesproken twijfelde hij niet meer.

“Petra, ik zal één van je beste vrienden blijven. Zei je niet zelf laatst dat je me zo betrouwbaar vond? Je kunt altijd op me rekenen.”

Ze zei niets, maar droogde haar gezicht met het zakdoekje dat hij haar aanreikte.

“Nou, wat wordt het? Goede vrienden? Of hoeft je me nou niet meer?”

Door haar tranen heen schoot ze in de lach.

“Rare. Natuurlijk wil ik je wel. Ik vind je een fijne man, en daar is niets aan veranderd. Wat me zo raakte is dat ik ineens zag dat je gelijk hebt, en dat je zoveel om me geeft dat je tot deze keuze komt. Je had net zo goed kunnen denken 'nu is het leuk, en verder zien we het later wel'.”

Ze stond op, en gaf hem een stevige zoen.

“Zo, dat hebben we ook weer geregeld. En wat gaan we nu doen?”

Met opluchting zag hij dat de oude Petra weer helemaal terug was.

“Gelukkig dat het zondag is” zei ze met een blik op de klok,

“want anders waren we veel te laat op ons werk geweest.”

Terwijl ze bezig waren af te ruimen, ging Petra's telefoon.

“Dag oom Wim. Wát heb je gevonden, zei je?”

Martin hoorde alleen een opgewonden stem aan de andere kant van de lijn. Petra's gezicht was één en al verbazing.

“Wil je me een kopie van die brief sturen? Ja, nu meteen.”

“Oom Wim is verder gaan lezen in die stapel brieven” zei ze, toen het gesprek afgelopen was. “En hij heeft iets heel raars gevonden.”

Ze zette meteen haar laptop aan, en even later kwam het mailtje van haar oom al binnen, en schoof de brief, wéér van Opa aan zijn broer, uit de printer.

“Ik bel meteen Frits” zei Martin, nadat ze samen hadden zitten lezen.

Frits had tot zijn spijt overdag wat anders te doen, maar die avond had hij wel tijd.

“Kom een beetje vroeg, om een uur of zeven. Dit zou wel eens erg belangrijk kunnen zijn.”

Frits verbeuzelde geen tijd aan plichtplegingen, maar vroeg meteen naar de inhoud van de brief. Petra schoof die naar hem toe, maar gaf ook een samenvatting.

Een paar weken na dat eerste rare voorval bij het tramstation had Opa op dezelfde plek iets nog veel gekkers meegemaakt. Het was een rustige dag met weinig passagiers, en omdat ze wat voor liepen op de dienstregeling stond de tram een paar minuten stil.

Plotseling zagen ze voor de locomotief opnieuw iets opdoemen. Veel groter en helderder dan de vorige keer. Het was een groenachtige wolk, waaruit twee mannen tevoorschijn kwamen. De een rende weg met een pakketje onder zijn arm. De ander dwaalde even doelloos rond en verdween toen in de bosjes naast de trambaan.

Ze hadden het allebei gezien; zichzelf, en Teun, de stoker. Die

was er nu zeker van dat de duivel zelf aan het werk was geweest en weigerde pertinent verder te rijden.

Frits las de brief nog een keer door, en dacht even na.

“Die vorige brief had te maken met de fotografie-poging van onze vriend”, mompelde hij. “Deze moet ook met een recente gebeurtenis samenhangen.”

“Maar met wat dan? Adriaan zal toch niet zo gek zijn geweest om zichzelf als proefkonijn te gebruiken voor een tijdreisje?” zei Martin.

“Nee, dat verwacht ik ook niet. Maar hij is wel zoek. Overigens, die brief heeft het ook nog over een tweede man.”

Ineens veerde Frits op.

“Donders! We moeten meteen aan de slag! Adriaan is in groot gevaar. Kom mee, het is nu nog licht.”

Ze waren een beetje beduusd, en lieten de regie helemaal aan Frits over. Die bleek een klein autootje te hebben waar ze net in pasten. Hij startte en gaf plankgas. Martin kon op zijn snelheidsmeter kijken en hoopte dat ze geen politie zouden tegenkomen.

Het schuurtje stond er nog precies zo bij als de vorige dag.

Frits liep naar de deur, die nog stevig gesloten bleek te zijn. Hij nam de situatie nauwkeurig op.

“Hmm ... als ik nog eens een aannemer nodig heb wordt het niet deze. Dit is klungelwerk. De scharnieren zitten aan de buitenkant, en er zijn geen dievenklauwen gemonteerd. Tijd voor mijn Zwitserse zakmes.”

Hij koos een van de talloze gereedschapjes die het mes herbergde, en peuterde wat aan de scharnierpennen. Moeiteloos wipte hij ze er alle drie uit. Met de hulp van Martin tilde hij de deur uit de deuropening.

Binnen wachtte hun een indrukwekkende opstelling. Aan weerszijden van een grote, lage tafel waren enorme spoelen aangebracht. Ze waren omgeven door een soort groene aura, en produceerden een hoge zoemtoon. Daaromheen diverse

apparaten, met meters en regelknoppen erop. Het rook naar ozon en oververhitte transformatoren, en het was erg warm.

Petra wilde naar binnen gaan, maar Frits hield haar tegen.

“Dit kan levensgevaarlijk zijn. Jullie blijven buiten terwijl ik de zaak bestudeer.”

Martin had naast de deur een hoofdschakelaar ontdekt.

“Kunnen we die niet gewoon uit zetten?”

“Als je écht problemen wil hebben moet je dat doen” zei Frits. “Studenten van mij hebben op die manier vroeger heel wat apparatuur opgeblazen. Een experimentele opstelling is geen televisietoestel. Doorgaans is een ingewikkelde procedure nodig om zo'n systeem uit te schakelen.”

Geruime tijd bestudeerde hij de diverse onderdelen van de opstelling, in zichzelf mompelend en af en toe een verwensing uitend naar de experimentator, die bij geen enkele knop een verklarend labeltje had aangebracht.

“Eens kijken ... dit is de hoogspanningsgenerator ... alle-machtig, twintig kilovolt! Vermoedelijk stel je met deze knop de magnetische veldsterkte in. En hier regel je de frequentie.”

Hij plukte geruime tijd aan zijn sikje.

“In ieder geval moet die frequentie omlaag. Eerder kunnen we niets beginnen.”

Hij pakte een grote ronde knop beet en draaide die voorzichtig een stukje naar links. Het gezoem werd nu lager van toon, en zachter. Hij draaide verder, tot het geluid tenslotte stopte.

Ineens gaf Petra een gil van schrik, en klampte zich aan Martin vast. Ook Frits deinsde achteruit.

Op de grote lage tafel lag, nog gehuld in een groene waas, een man.

Ze stonden als aan de grond genageld. De waas was inmiddels verdwenen. De man op de tafel ontwaakte uit een soort bewusteloosheid, en opende de ogen.

“Adriaan Regensdorf”, zei Frits. “Welkom terug in 2016.”

Hij zag er slecht uit. Zijn bleke, ingevallen wangen hadden in dagen geen scheerapparaat gezien.

Adriaan zei niets, maar keek zoekend om zich heen. Hij ontdekte iets wat Martin ook al opgevallen was: uit de hoogspanningskast kwamen een paar rooksliertjes.

De tijdreiziger was nu helemaal bij zijn positieven. Bliksemsnel greep hij naar de regelknop op die kast, maar trok onmiddellijk zijn hand weer terug. De knop was te heet om aan te pakken, en begon zelfs een beetje te smelten.

Hij sprong overeind.

“Allemaal naar buiten!” gilde hij. “Wegwezen!”

Ze waren nog maar net op een veilige afstand toen de rookwolken plotseling veel dikker werden. Door de deuropening schoot een geweldige steekvlam naar buiten, en met een daverende klap stortte het betonnen gebouwtje als een kaartenhuis in elkaar.

Een paar minuten lang konden ze geen woord uitbrengen. Adriaan was de eerste die zijn spraakvermogen terugkreeg. Hij greep Frits vertwijfeld bij zijn jasje.

“Wat heb je gedaan? Je hebt de veldfrequentie naar nul teruggebracht zonder eerst het elektrisch vermogen te reduceren!”

“Er stond geen gebruiksaanwijzing bij” zei Frits droog, “Wees blij dat ik je leven gered heb.”

“Ja, mijn leven is gered. Maar mijn levenswerk is vernietigd.”

“Je kunt de apparatuur toch opnieuw opbouwen? Ik neem aan dat je alle gegevens nog beschikbaar hebt. Met mijn voorspraak kun je er misschien zelfs wel subsidie voor krijgen.”

Adriaan schudde mismoedig het hoofd.

“Nee, dat lukt niet meer. Alles is voor niets geweest.”

“Maar waaróm dan niet?” vroeg Petra, die medelijden met hem begon te krijgen.

Hij begon te vertellen, eerst nog wat onsamenhangend, maar geleidelijk aan werd het duidelijker.

“Een paar dagen geleden stond mijn apparatuur warm te draaien voor een volgend experiment. In de tussentijd had ik een maaltijd in de magnetron gelegd, en juist toen ik aan tafel wilde gaan ontdekte ik dat iemand zich verdacht ophield in de buurt van mijn experimenteerruimte. Een vent in een donker pak.”

Adriaan rende naar buiten, maar de vreemdeling haalde een revolver tevoorschijn en zei dat hij de deur moest openen. Er zat weinig anders op.

Binnen gekomen draaide de man de deur op slot en begon de ruimte te doorzoeken, terwijl hij de experimentator onder schot hield. Hij ontdekte twee ordners waarin alle theoretische en experimentele gegevens waren opgeborgen, en wilde die meenemen.

Adriaan werd zo kwaad dat hij alle voorzichtigheid uit het oog verloor. Hij pakte een zware moersleutel, sloeg de revolver uit de handen van de vreemdeling, en schopte het wapen onder tafel. Er ontstond een worsteling om de ordners; ze verloren hun evenwicht en vielen beiden op de tafel van de machine.

En toen waren ze ineens op een andere plaats. Hij herinnerde zich vaag een soort treintje met een paar mensen ernaast, die hen verbijsterd aanstaarden. De vreemdeling rende weg, met de beide ordners, en hun vriend wist niets beters te doen dan zich in de bosjes terug te trekken.

Dagenlang had hij rondgehangen in de buurt van het tramstation. Zolang er niemand te zien was zat hij op de plaats van zijn verschijning, midden op de rails, in de hoop op een of andere manier terug te kunnen komen.

Het was een probleem om aan eten en drinken te komen. Hij had zich genoodzaakt gezien af en toe een bakkers- of groente-
kar, die even verlaten was door de eigenaar, te plunderen.

Op het laatst was hij door uitputting midden op de rails in

slaap gevallen, en in zijn experimenteerruimte wakker geworden.

“En dus”, besloot hij, “is mijn documentatie nu ergens aan het eind van de negentiende eeuw, en zullen we er nooit meer bij kunnen.”

Petra schoot in de lach, maar Frits deed iets wat ze hem nog nooit hadden horen doen: hij vloekte hartgrondig.

“Waarom heb je geen kopieën bewaard op een veilige plaats? Die uitvinding zou de wereld geschokt hebben. Ik denk dat je er misschien wel de Nobelprijs voor zou hebben gekregen. Maar nu zijn we weer terug bij af.”

Maar Petra bekeek het van een andere kant. “Ik denk dat militairen er heel nare dingen mee bedacht zouden hebben” zei ze, “Misschien is het maar beter zo.”

Frits was teveel wetenschapper om het daarmee eens te zijn.

“Ik zal je helpen om de gegevens weer boven water te krijgen” zei hij tegen Adriaan. “Wellicht kun je je nog heel wat herinneren, en twee weten meer dan een. En ik beloof je dat je op mijn volledige geheimhouding kunt rekenen.”

De amateur-fysicus aanvaardde het aanbod weliswaar dankbaar, maar hij maakte een uitgebluste indruk en leek er zelf niet meer in te geloven.

Ze liepen met hem mee naar de huisdeur. Petra bood aan om gauw iets te eten voor hem te maken, maar hij bedankte en zei dat hij alleen wilde zijn.

“Het is wel laat” zei Martin. “Maar voelen jullie er wat voor om met z'n drieën ergens wat te gaan drinken?”

Frits bedankte met spijt.

“Ik moet morgen heel vroeg op om naar een congres ergens in het noorden van het land te gaan. Op mijn leeftijd is een nachtje doorhalen niet verstandig” voegde hij er met een knip-oog aan toe.

“Nou, dan gaan we toch samen” stelde Petra vast toen hij

vertrokken was. “Laten we naar mijn huis gaan. Of durf je niet meer sinds gisteren? Ik zal een flink eind van je vandaan blijven, okee?”

“Plaaggeest” zei hij, haar een speelse por gevend.

Ze gaf hem een duw terug.

“Zeker weer zo'n woord van je oma. Je wordt oud, Martin.”

En na nog een klein stoeipartijtje gingen ze welgemoed op weg. Arm in arm, de Zeevoortseweg af in de richting van haar flat.

Ze zaten weer in Petra's flat op de bank. Martin voelde zich opgelucht omdat ze over die kwestie van hun relatie hadden gepraat. Nu ze allebei vastgesteld hadden dat ze gewoon goede vrienden wilden zijn, was de sfeer eigenlijk veel opener en prettiger geworden.

“We hebben in een paar weken heel wat meegemaakt” zei Petra. “Een vreemde uitvinder, jij hebt een nieuw stapje in je carrière gezet, ik ben aan een nieuwe job begonnen en we hebben een korte maar hevige romance beleefd, waar we net op tijd een punt achter hebben gezet.”

“Heb je het al een beetje verwerkt?” wilde Martin weten.

Ze glimlachte.

“Ik heb een nieuwtje voor je. Jij bent de eerste die het hoort. Vanmiddag kreeg ik een mail van mijn vroegere vriend. Hij wou nogeens met me praten, schreef hij.”

“Hij is gek dat hij een geweldige vrouw als jij heeft laten schieten.”

“Dat is precies wat hij zelf ook schreef” lachte ze. “Ik heb het gevoel dat het weer goed komt.”

Martin gaf haar een dikke kus.

“Kind, wat een geweldig nieuws. Ik hoop uit de grond van m'n hart dat jullie weer samen verder kunnen.”

Er viel weer een stilte, maar dit maal in een sfeer van weldadige rust.

“Ik heb wel één voorwaarde voor hem” zei ze na een poosje.
“Voorwaarde? Jullie beginnen al goed.”
“Hij zal moeten accepteren dat jij en ik heel goede vrienden blijven.”

* * *

De volgende dagen nam het leven weer zijn gewone loop. Dat wil zeggen, op het redactiekantoor niet helemaal.

De tweede aflevering van Martins artikelenreeks was inmiddels verschenen. Opnieuw veel lovende reacties. Bovendien was de serie, inclusief alle nog op handen zijnde afleveringen, verkocht aan diverse dagbladen, waar onder een belangrijke landelijke krant.

De directie had Martin een felicitatie gestuurd; zijn salaris was zelfs een beetje verhoogd, en de hoofdredacteur had nog eens deemoedig verklaard voortaan beter naar zijn ideeën te zullen luisteren.

Petra was er opgetogen over. En omdat het ook een beetje aan haar te danken was, nodigde hij haar uit voor een gezellig etentje in een eersteklas restaurant.

Een paar dagen later trof hij bij thuiskomst zijn oudste dochter Marieke aan. Ze had zich weer eens aan de kookkunst gewijd, en wilde zijn mening over het resultaat weten.

“Je ziet er een beetje moe uit, Pap” zei ze bezorgd.

“Moe, maar heel tevreden” antwoordde hij, en vertelde over zijn succesvolle artikelenserie. Ze was razend enthousiast.

“Ik krijg nog eens een beroemde vader. Geweldig, wat zullen mijn vriendinnen wel niet zeggen.”

Mariekes kookexperiment was goed geslaagd, vonden ze allebei. Martin maakte koffie.

“Zeg Marieke” zei hij. “Hoe zou je het vinden als ik met een veel jongere vriendin thuiskwam? Maar een paar jaar ouder

dan jij?”

Hij zag dat ze een beetje schrok, en daarom ging hij maar gelijk verder.

“Rustig maar. Dat gaat niet gebeuren.”

Ze reageerde een beetje geïrriteerd.

“Waarom begin je er dan over?”

“Het wás bijna gebeurd. Maar mijn oudste dochter heeft me geholpen om in te zien dat dat niet verstandig zou zijn. We blijven gewoon vrienden, *just friends*, zoals de Engelsen zeggen. Ik denk dat je haar best aardig vindt.”

“Pestkop!” zei ze, terwijl ze hem een stevige zoen gaf.

Augustus 2016 en verder

Petra ging weer samenwonen met haar vriend, en twee jaar later kregen ze een dochtertje, dat het al gauw uitstekend bleek te kunnen vinden met oom Martin. Later pakte ze haar carrière weer enthousiast op, schreef historische artikelen voor allerlei kranten en tijdschriften, en werd een veelgevraagde gast in tv- en radioprogramma's.

Martin volgde de gepensioneerde wetenschapsredacteur bij een groot landelijk dagblad op. Zijn oudste dochter vond een leuke vriend, ditmaal van haar eigen leeftijd.

Met Adriaan Regensdorf liep het minder goed af. Zijn geheugen begon hem in de steek te laten, en hoewel Frits zich tot het uiterste inspande kregen ze toch geen samenhangende beschrijving van theorie en experimenten meer boven water. Adriaans gezondheid ging snel achteruit, en een half jaar later overleed hij.

En de wetenschap? Die was er niet veel verder mee gekomen. Zoals Frits het op zijn voorzichtige wijze uitdrukte: “Ik sluit niet uit dat, onder bepaalde condities, een soort van tijdreizen mogelijk zou kunnen zijn. Maar ze zouden weleens een slechte invloed op de gezondheid kunnen hebben.”

* * *

Tenslotte een oproep aan alle archiefbeheerders in ons land. Mocht je ooit, tussen laat-negentiende-eeuws materiaal, twee ordners met mysterieuze wetenschappelijke aantekeningen tegenkomen, ga er dan niet achteloos aan voorbij. Ze zouden de wereld kunnen veranderen.

Kees Niestadt
September – november 2016